STRATEGIA ROZWOJU GMINY CHŁOPICE NA LATA 2016 – 2022

Opracował:

Marek Brudek

Chłopice, wrzesień 2015 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP 4
1.1 Przesłanki opracowania oraz znaczenie Strategii Rozwoju Gminy Chłopice 4
1.2. Cele Strategii 5
1.3. Powiązanie Strategii z innymi dokumentami 5
1.4 Horyzont czasowy Strategii 6
1.5 Metodologia 6
2. CHARAKTERYSTYKA i ANALIZA AKTUALNEGO STANU SPOŁECZNO -GOSPODARCZEGO GMINY CHŁOPICE 7
2.1 Ogólne informacje o Gminie Chłopice 7
2.1.1. Położenie, warunki naturalne 7
2.1.2 Wielkość i podział administracyjny gminy 10
2.1.3 Historia gminy 11
2.2 Społeczeństwo 13
2.2.1 Demografia 13
2.2.2 Poziom wykształcenia 20
2.2.3 Poziom życia mieszkańców 21
2.2.4 Zatrudnienie i rynek pracy 22
2.3. Warunki naturalne i środowisko przyrodnicze 24
2.3.1 Rzeźba terenu 24
2.3.2 Wody powierzchniowe i podziemne 24
2.3.3. Zasoby naturalne 24
2.3.4. Klimat 25
2.3.5. Świat zwierzęcy i roślinny 25
2.3.6. Tereny i obiekty prawem chronione 25
2.3.7 Źródła zanieczyszczenia środowiska 25
2.4 Gospodarka 26
2.4.1 Rolnictwo 26
2.4.2 Działalność gospodarcza 29
2.5. Infrastruktura techniczna 30
2.5.1 Drogi 30
2.5.2 Gospodarka wodna 31
2.5.3 Gospodarka ściekowa 34
2.5.4 Gospodarka odpadami 36
2.5.5 Gazyfikacja 41
2.5.7 Prognoza zapotrzebowania na moc i energię elektryczną 43

2.5.8 Budownictwo 47
2.5.9 Ciepłownictwo 51
2.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA 51
2.6.1 Oświata i wychowanie 51
2.6.2 Służba zdrowia 53
2.6.3 Pomoc społeczna 53
2.6.4 Sport 55
2.6.5 Infrastruktura kulturalna 56
2.6.6 Organizacje społeczne 57
2.7. Dochody i wydatki gminy Chłopice 58
3. WYNIKI ANKIET 58
4. ANALIZA SWOT 65
4.1. Strefa gospodarcza 66
4.2. Strefa infrastruktury technicznej 67
4.3. Strefa środowiska naturalnego 67
4.4. Strefa Społeczna 68
5. MISJA GMINY CHŁOPICE 69
6. WIZJA GMINY CHŁOPICE 69
7. PLAN STRATEGICZNY DLA GMINY CHŁOPICE NA LATA 2016 – 2022 69
8. FINANSOWANIE STRATEGII 74
9. PROGRAMY OPERACYJNE 75
10. MOŻLIWOŚCI ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA WYZNACZONYCH CELÓW STRATEGICZNYCH DLA CELÓW STRATEGII GMINY CHŁOPICE 77
11. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ 78
12. MONITORING REALIZACJI STRATEGIĄ 78
13. PODSUMOWANIE 79

1. WSTĘP

1.1 Przesłanki opracowania oraz znaczenie Strategii Rozwoju Gminy Chłopice

Strategia Rozwoju Gminy Chłopice powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju gminy. Jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia.

Z uwagi na wieloaspektowość i wielopodmiotowość Strategii do udziału w jej opracowaniu zaproszono przedstawicieli władz, radnych gminy, mieszkańców gminy, Dyrektorów szkół, przedsiębiorstw, rolników oraz reprezentantów lokalnych organizacji pozarządowych. Ten swoisty scenariusz przyszłości powstał po to, aby gmina mogła korzystać ze swoich atutów oraz odważnie wykorzystywać pojawiające się szanse. Strategia stanowi z jednej strony diagnozę stanu obecnego, z drugiej zaś jest usystematyzowanym zbiorem jasno sprecyzowanych potrzeb i wynikających z nich kierunków działania. Dokument ten ułatwia lokalnym władzom podejmowanie decyzji w rozwiązywaniu problemów gospodarczych, społecznych, ekologicznych i prawnych, precyzyjne racjonalne organizowanie przyszłych działań. Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy jest warunkiem koniecznym z uwagi na to, że gmina zamierza ubiegać się o pozabudżetowe środki pomocowe, krajowe i zagraniczne, w tym środki z Unii Europejskiej. Inną przesłanką opracowania Strategii jest chęć przyśpieszenia rozwoju miejscowości gminy, poprzez podejmowanie nowych wyzwań i konsekwentne realizowanie zaplanowanych działań. Strategia powinna przyczynić się do wzrostu atrakcyjności życia społeczno-kulturalnego, zaktywizować społeczność lokalną oraz zwiększyć jej poczucie tożsamości z miejscem, które zamieszkują - ich małą ojczyzną.

Najważniejszym celem Strategii jest jednak poprawa warunków życia mieszkańców. Opracowanie tego dokumentu pozytywnie wpłynie na planowanie rozwoju gminy, jak również ułatwi codzienną działalność i podejmowanie decyzji przez władze gminy. Strategia stanowi ponadto cenne źródło informacji dla potencjalnych inwestorów o przyjętych i zakładanych przez gminę ścieżkach rozwoju.

Autorzy opracowania pragną podziękować wszystkim pracownikom Urzędu, instytucjom takim jak: ZUS w Jarosławiu, KRUS w Jarosławiu, Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu, Urząd Skarbowy w Jarosławiu za poświęcony czas, odpowiedzialność w podejściu do publicznej sprawy, merytoryczne zaangażowanie w proces opracowywania niniejszej strategii.

1.2. Cele Strategii

Nadrzędnym celem niniejszej Strategii jest zapewnienie gminie partnerskiej i konkurencyjnej pozycji w powiecie, regionie, Polsce i Europie przy wykorzystaniu jej mocnych stron oraz szans wynikających z jej geograficznego położenia, potencjału demograficznego, walorów środowiskowych, oraz uwarunkowań historycznych i kulturowych.

Strategia ta powstała w celu stworzenia sprzyjających warunków do korzystnego rozwoju gminy i jej mieszkańców. Jest dokumentem strategicznym, który w znaczący sposób wpływa na tempo oraz kierunki rozwoju gospodarczego gminy. Powstałe dokumenty poprzedzone dogłębną analizą pozwoliły na identyfikację istniejących problemów, a następnie na wybór optymalnej drogi ich rozwiązania. Wyznaczają dojście do zakładanych celów.

1.3. Powiązanie Strategii z innymi dokumentami

Strategia Rozwoju Gminy Chłopice została przygotowana w oparciu o dokumentację oraz analizę danych, jakich dostarczyły spotkania warsztatowe z przedstawicielami wszystkich środowisk gminy, a także gminne, powiatowe oraz krajowe dokumenty strategiczne. Strategia ta jest wyrazem oczekiwań, potrzeb oraz ambicji mieszkańców Gminy Chłopice. Uwzględnia nowe szanse, prawa oraz zobowiązania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Przedstawiony dokument opracowany został przez pracowników Urzędu Gminy Chłopice w oparciu o materiały własne tj.:

- „Strategia Rozwoju Gminy Chłopice" na lata 2007-2015
- Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną dla Gminy Chłopice na lata 2014 – 2028.
- Program ochrony środowiska
- Plany odnowy wszystkich miejscowości Gminy Chłopice na lata 2009 – 2015
- Plan rozwoju sieci dróg gminnych na 2015 - 2019

Do opracowania Strategii wykorzystano również informacje pochodzące z następujących źródeł:

- Główny Urząd Statystyczny
- Urząd Statystyczny w Rzeszowie
- Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu
- Starostwo Powiatowe w Jarosławiu
- Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru LGD ,,Z tradycją w nowoczesność”
- ZUS – Jarosław
- KRUS – Jarosław
- Urząd Skarbowy Jarosław

Dokument jest zgodny z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020, Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Programem Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej 2014 - 2020, Strategią Rozwoju Kraju 2020, Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategią Rozwoju Turystyki 2015, Programem Rozwoju Kultury w Województwie Podkarpackim 2010-2020, Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, oraz ze Strategią Lizbońską.

1.4 Horyzont czasowy Strategii

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Chłopice przewidziana została na najbliższe 7 lat, to jest w okresie od 2016 do 2022 roku.

1.5 Metodologia

Przystępując do budowania Strategii Rozwoju Gminy Chłopice, zespół osób w oparciu o posiadane dokumenty oraz wyniki konsultacji społecznych starał się w możliwie jak największym stopniu poznać otoczenie oraz zrozumieć zachodzące w nim procesy. Szczególny nacisk położono na poznanie problemów, potrzeb oraz oczekiwań mieszkańców gminy Chłopice.

Proces tworzenia niniejszej Strategii Rozwoju Gminy był złożony i obejmował kilka faz, wśród których wyróżnić można:

- fazę planowania działań polegającą na zapoznaniu się ze wszystkimi aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie kraju, regionu, powiatu oraz gminy, w ramach której dokonano analizy korelacji między lokalnymi dokumentami, a dokumentami wyższego szczebla;
- fazę prac przygotowawczych, która obejmowała m.in. czynności związane z diagnozą obecnego stanu gminy oraz wstępną identyfikacją kluczowych problemów, a następnie wyznaczeniem potencjalnych kierunków rozwoju gminy na lata 2016 -2026
- fazę konsultacji społecznych mającej na celu poznanie oraz hierarchizację celów i potrzeb mieszkańców gminy;
- fazę pracy warsztatowej - aktywne planowanie warsztatowe polegające na przeprowadzeniu analizy SWOT oraz wstępnym wyznaczaniu celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań;
- fazę analizy warsztatów strategicznych;
- fazę ostatecznego wyboru celów strategicznych, operacyjnych, kierunków działań oraz ustaleniu listy inwestycji;
- fazę konsultowania i uzgadniania dokumentu strategicznego przed ostatecznym zatwierdzeniem dokumentu przez Radę Gminy;
- fazę zatwierdzenia Strategii Rozwoju Gminy Chłopice na lata 2016 - 2022.

2. CHARAKTERYSTYKA i ANALIZA AKTUALNEGO STANU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO GMINY CHŁOPICE

2.1 Ogólne informacje o Gminie Chłopice

2.1.1. Położenie, warunki naturalne

Gmina Chłopice jest gminą wiejską położoną w południowo-wschodniej Polsce w województwie podkarpackim. Administracyjnie należy do powiatu Jarosławskiego i graniczy z gminami: Radymno, Roźwienica, Rokietnica, Pawłosiów, Jarosław.

Rys. 1. Usytuowanie gminy Chłopice na tle powiatu jarosławskiego

Gmina Chłopice posiada korzystny układ komunikacyjny. Położona jest w odległości 8 km na południe od Jarosławia i rozciąga się wzdłuż szlaków komunikacyjnych łączących Jarosław z Pruchnikiem, Kidałowice – Żurawica, Chłopice – Radymno. Przez teren gminy przebiega odcinek autostrady A – 4. Powierzchnia gminy wynosi 4911 ha i jest jedną z mniejszych (ósmą co do wielkości) gmin powiatu jarosławskiego. Obszar gminy stanowi zaledwie 0,27% powierzchni województwa podkarpackiego. Liczba mieszkańców wynosi 5727 osób (stan na 31.12.2014 r. wg. danych z Biura ewidencji Ludności Urzędu Gminy Chłopice).

Rys. 2. Gmina Chłopice na tle województwa podkarpackiego.

Największym ośrodkiem gospodarczo – administracyjnym usytuowanym w pobliżu gminy Chłopice jest miasto Jarosław, a w dalszej odległości miasta Przemyśl i Rzeszów. Warto bliżej przyjrzeć się zewnętrznemu otoczeniu gminy w nieco szerszym aspekcie uwzględniając z jednej strony korzyści, jakie gmina Chłopice może czerpać z sąsiednich pobliskich ośrodków, z drugiej zaś zagrożenia, jakie niesie ze sobą bliskość mocnych, dobrze rozwiniętych i konkurencyjnych ośrodków. Mieszkańcy gminy mogą korzystać z tamtejszych rynków pracy, zbytu, z potencjału naukowego.

JAROSŁAW – miasto na prawach powiatu liczące 40 tys. mieszkańców z dobrą infrastrukturą drogową i kolejową. Przez Jarosław biegnie droga krajowa E – 4, obwodnica, z południowej strony przebiega autostrada A – 4. Jarosław jest ośrodkiem przemysłowym skupia takie firmy jak: Zakłady Przemysłu Mięsnego, Zakłady Przemysłu Cukierniczego, Zakład Lear Corporation, Huta Szkła Jarosław. Na terenie Jarosławia działa 4000 podmiotów gospodarczych zatrudniając łącznie 16 tys. osób. Miasto jest również ośrodkiem akademickim

skupiającym młodzież w Państwowej Wyższej Szkole Techniczno – Ekonomicznej im. Ks. Bronisława Markiewicza, oraz Studium Języków Obcych.

PRZEMYŚL – jedno z najstarszych miast polski położone przy granicy z Ukrainą. Miasto powiatowe, z rozwiniętym węzłem komunikacyjnym linii kolejowej, drogowej. W mieście funkcjonują takie zakłady jak: Zakłady płyt pilśniowych, wytwórnia farb i pomocy szkolnych, zakład mechaniki i automatyki przemysłowej (Polna), zakład kosmetyczny (Inglot), zakład tkanin powlekanych (Sanwil), zakład ludwisarski Felczyńskich, zakład fajczarski. Przemyśl to ośrodek szkolnictwa wyższego gdzie funkcjonują takie uczelnie jak: Wyższa Szkoła Prawa i Administracji, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa, Wyższe Seminarium Duchowne, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska, Nauczycielskie Kolegium Języków obcych.

RZESZÓW - jak przystało na stolicę woj. podkarpackiego jest największym, a także jednym z najstarszych ośrodków miejskich w regionie. To siedziba władz wojewódzkich, samorządowych i diecezjalnych, największy ośrodek przemysłowy, handlowo-usługowy, akademicki i kulturalny w południowo-wschodniej Polsce. Położony jest nad rzeką Wisłok. Korzystne położenie tej aglomeracji na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych oraz bliskość południowej i wschodniej granicy wywiera pozytywny wpływ na tempo rozwoju gospodarki, handlu i turystyki. Istniejącą infrastrukturę drogową i kolejową uzupełnia położony niespełna 3 km od granic miasta nowoczesny Port Lotniczy Rzeszów-Jasionka, posiadający nowoczesny terminal oraz drugi w kraju co do długości pas startowy. Do najprężniej rozwijających się podmiotów gospodarczych należą m.in. WSK „PZL-Rzeszów", „ZELMER", „ALIMA-GERBER S.A.", „VALEANT" (dawna Polfa Rzeszów S.A.) oraz Asseco Poland S.A. Dobre warunki do rozwoju posiadają również przedsiębiorstwa z branży elektronicznej budowlanej, meblarskiej, spożywczej oraz odzieżowej. Dobrze rozwija się również handel, czego dowodem jest powstawanie licznych centrów handlowych i hipermarketów. Potencjał gospodarczy miasta jest uzupełniany przez wykwalifikowaną kadrę, która kształci się m.in. na Uniwersytecie Rzeszowskim, Politechnice Rzeszowskiej, w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania, Wyższym Seminarium Duchownym oraz Zamiejscowym Wydziale Administracyjno-Prawnym Wyższej Szkoły Administracji i Zarządzania w Przemyślu. Dynamicznie rozwijają się gminy położone w sąsiedztwie Rzeszowa. Liczba ludności miasta na koniec 2014 roku wyniosła 185.897 osób, a powierzchnia po rozszerzeniu 116,36 km^2.

W/w miasta mogą w różnym stopniu wpływać na sąsiednie tereny, zarówno podnosząc koniunkturę gospodarczą i mobilizację społeczną jak i zagrożenie jakim są mocno rozwinięte i konkurencyjne ww. ośrodki.

2.1.2 Wielkość i podział administracyjny gminy

W skład gminy Chłopice wchodzi 7 sołectw: Boratyn, Chłopice, Dobkowice, Jankowice, Lutków, Łowce i Zamiechów. Centrum gminy stanowi miejscowość Chłopice, gdzie mają siedzibę władze gminne oraz instytucje administracyjne.

Tab. 1. Powierzchnia gminy Chłopice w podziale na sołectwa

Sołectwo	Powierzchnia (ha)
Boratyn	731
Chłopice	616
Dobkowice	792
Jankowice	553
Lutków	273
Łowce	1 199
Zamiechów	747
Razem	**4 911**

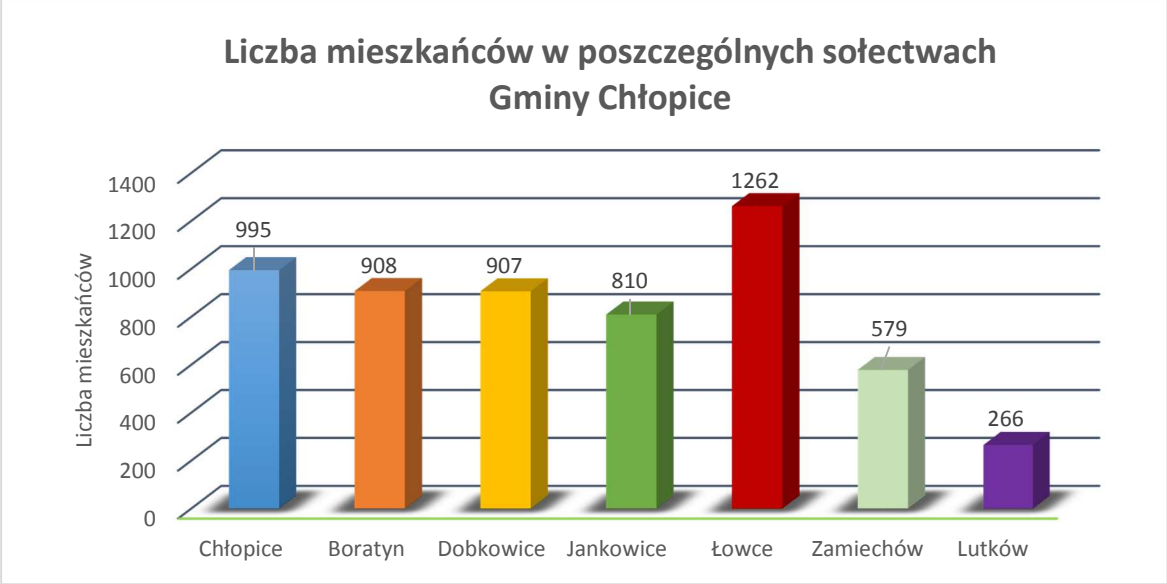
Według danych z 2014 roku obszar gminy Chłopice zamieszkuje 5727 mieszkańców, a średnia gęstość zaludnienia wynosi 116,61 os.km^2

Tab.2. Podział administracyjny gminy Chłopice

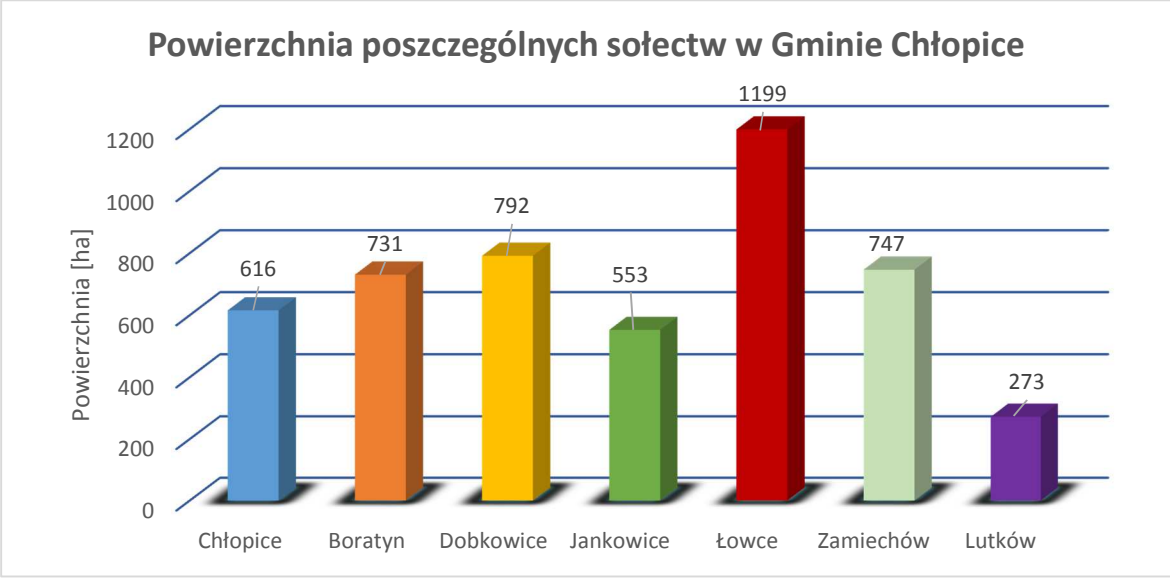
Miejscowość	Powierzchnia [ha]	Procentowy udział [%]	Mieszkańcy 2014 r.	Procentowy udział [%]
Chłopice	616	12,55	995	17,37
Boratyn	731	14,89	908	15,84
Dobkowice	792	16,12	907	15,83
Jankowice	553	11,26	810	14,13
Łowce	1199	24,42	1262	22,03
Zamiechów	747	15,21	579	10,10
Lutków	273	5,55	266	4,64
Ogółem:	**4911**	**100**	**5727**	**100**

Największą powierzchniowo miejscowością są Łowce, które stanowią 24,42% obszaru gminy. Z kolei najliczniej zamieszkiwaną miejscowością jest także miejscowość Łowce, w której mieszka 22,03% mieszkańców gminy. Powyższe dane obrazują wykresy:

- *Wykres 1: Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Chłopice – stan na 31.12.2014 r.*

- *Wykres 2: Powierzchnia poszczególnych sołectw w Gminie Chłopice*

2.1.3 Historia gminy

Gmina Chłopice charakteryzuje się skromnym potencjałem turystycznym. Na jej terenie brak jest dużych kompleksów leśnych czy elementów zróżnicowanego krajobrazu – dominują łagodnie pofałdowane pola i łąki z elementami zieleni śródpolnej. Dużą atrakcją gminy są zespoły parkowo-pałacowe w Boratynie i w Chłopicach. W Boratynie znajduje się murowany pałac z końca XVIII wieku, murowana kaplica z tego samego okresu oraz pozostałości parku krajobrazowego. Właściciele Dworu w Boratynie udostępniają posiadaną

bazę na organizację imprez okolicznościowych wraz z noclegami dla gości. Dwór w Boratynie jest udostępniony do korzystania osobom zainteresowanym przez cały rok.

Z kolei w Chłopicach znajduje się murowany dwór z przełomu XVIII i XIX wieku (w którym obecnie mieści się Szkoła Podstawowa) wraz z parkiem krajobrazowym.

Wśród zabytków zinwentaryzowanych na terenie gminy, najcenniejszy jest Kościół i Kaplica Parafialna p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Chłopicach. Są to obiekty o konstrukcji drewnianej wybudowane w 1761 roku, z cennymi polichromiami i pięknymi ołtarzami. Fundatorem Kościoła był Jan III Sobieski, który wracając spod Wiednia zatrzymał się w Chłopicach.

Na terenie gminy, w miejscowości Dobkowice, znajduje się również interesująca cerkiew grekokatolicka z 1903 roku - obecnie nieużytkowana.

Na terenie gminy nie funkcjonują hotele, pensjonaty, ani gospodarstwa agroturystyczne.

Gmina Chłopice położona jest na południowej granicy Kotliny Sandomierskiej podchodzącej w tym rejonie po stoku Pogórza Dynowskiego. W krajobrazie jej terenu dominują rozległe wysoczyzny przecięte niewielkimi dolinami bocznych dopływów rzeki San. Gmina należy do obszarów o niskim poziomie zanieczyszczenia środowiska.

Na terenie gminy wydzielono następujące formy morfologiczne: wysoczyzny lessowe wznoszące się przeciętnie na wysokość 210 – 260 m n.p.m., doliny boczne (płaskie i przeważnie podmokłe – o szerokości w granicach 30 – 600 m) oraz trasę nadzalewową rzeki San, która wkracza w granice gminy niewielkim fragmentem od strony północno-wschodniej.

Sieć hydrograficzna na terenie Gminy Chłopice jest dość uboga – występują tam niewielkie cieki wodne wspomagane dość gęstą siecią rowów melioracyjnych. Głównym ciekiem w tym rejonie jest Łęg Rokietnicki, płynący w korycie o szerokości 1,5 – 2 m – przepływa on przez cztery wsie w gminie. W okresie powodzi zalewa najniżej położone tereny. Najbardziej narażone na zalanie są tereny wsi Łowce i Lutków. Na odcinku Łowce – Ostrów rzeka Łęg wymaga pilnego uregulowania.

Teren gminy nie jest zasobny w surowce naturalne. Z przeprowadzonych badań i obserwacji terenowych wynika, że na terenie gminy pozyskiwać można stropowe partie pyłów eolicznych dla celów ceramicznych oraz nieliczne piaski i żwiry wodno-lodowcowe dla celów budowlanych. Ponadto w obrębie wsi Dobkowice istnieją niewielkie wyrobiska, w których niegdyś systemem gospodarczym pobierano piaski i żwiry polodowcowe dla celów betoniarskich i do zaprawy murarskiej.

Klimat lokalny na terenie Gminy Chłopice kształtowany jest pod wpływem warunków panujących w Kotlinie Sandomierskiej – ma on cechy charakterystyczne zarówno dla pogórza, jak i klimatu nizinnego. Występują tam większe sumy opadów, nieco większe dobowe amplitudy temperatur oraz wyrównane niższe amplitudy roczne. Usłonecznienie i nasłonecznienie są mocno zróżnicowane, od dużego do minimalnego – zależnie od nachylenia i ekspozycji terenu. Wilgotność względna powietrza wykazuje duże różnicowanie – zimą jest duża, a latem mniejsza. Obszar gminy charakteryzuje się większą częstotliwością występowania mgieł i zamgleń.

2.2 Społeczeństwo

2.2.1 Demografia

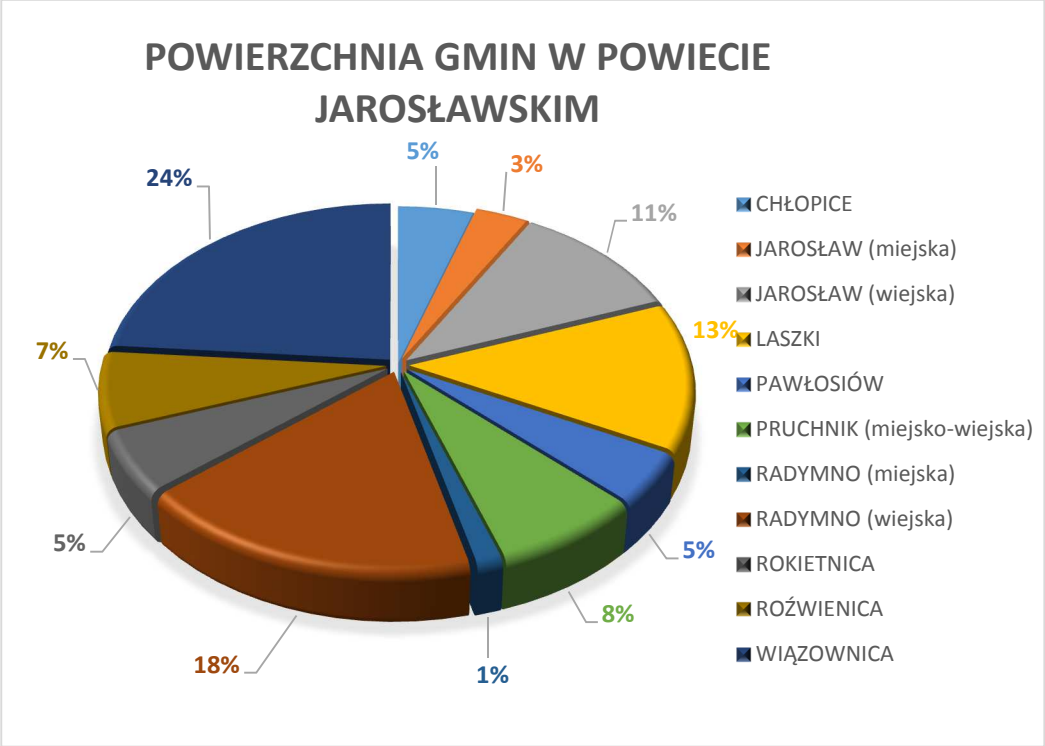
Teren Gminy Chłopice zamieszkuje 5727 mieszkańców (dane własne Gminy za 2014 r.). Średnia gęstość zaludnienia w gminie wyniosła 116,61 os./km², w powiecie jarosławskim wskaźnik zaludnienia w 2013 roku kształtował się na poziomie 118,8 os./km². Pod względem liczby mieszkańców gmina jest jedną z najmniejszych zarówno w powiecie jarosławskim, jak i w całym województwie podkarpackim.

Tab. 3. Podział administracyjny, ilość mieszkańców oraz gęstość zaludnienia mieszkańców powiatu jarosławskiego na koniec 2013 roku

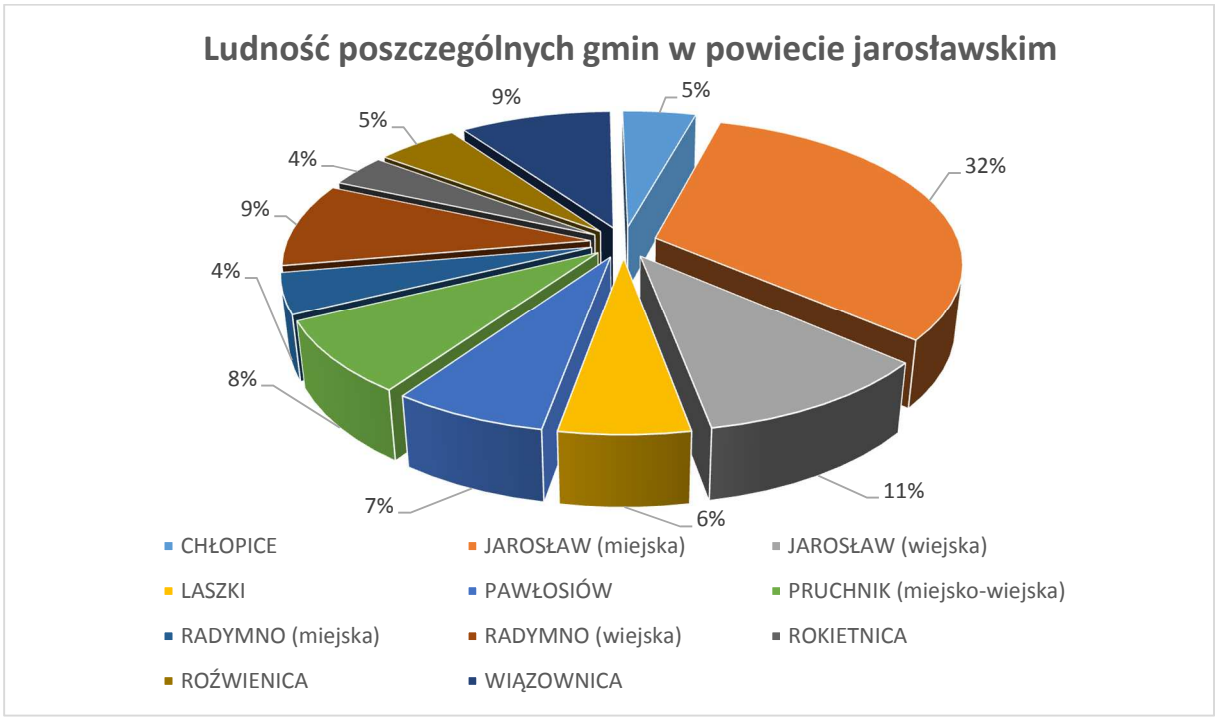
L.p	Gmina	Ludność	Udział procentowy [%]	Gęstość zaludnienia [os/km²]	Powierzchnia [km²]	Udział procentowy [%]
1	CHŁOPICE	5609	5	114,5	49,11	5
2	JAROSŁAW (miejska)	39198	32	1131	34,61	3
3	JAROSŁAW (wiejska)	13061	11	111,1	114,05	11
4	LASZKI	7037	6	50,9	137,85	13
5	PAWŁOSIÓW	8345	7	170,6	47,49	5
6	PRUCHNIK (miejsko-wiejska)	9845	8	122	78,26	8
7	RADYMNO (miejska)	5501	5	406	13,62	1
8	RADYMNO (wiejska)	11431	9	63	182,44	18
9	ROKIETNICA	4396	4	77,1	57,35	6
10	ROŹWIENICA	6215	5	91,2	70,69	7
11	WIĄZOWNICA	11552	9	45	243,86	24
	RAZEM:	**122190**	**100**	**2382,4**	**1029,33**	**100**

- *Źródło: opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2013 r.*

- *Wykres 3: Podział procentowy gmin wg. zajmowanej powierzchni gruntu w powiecie jarosławskim - dane z końca 2013r.*

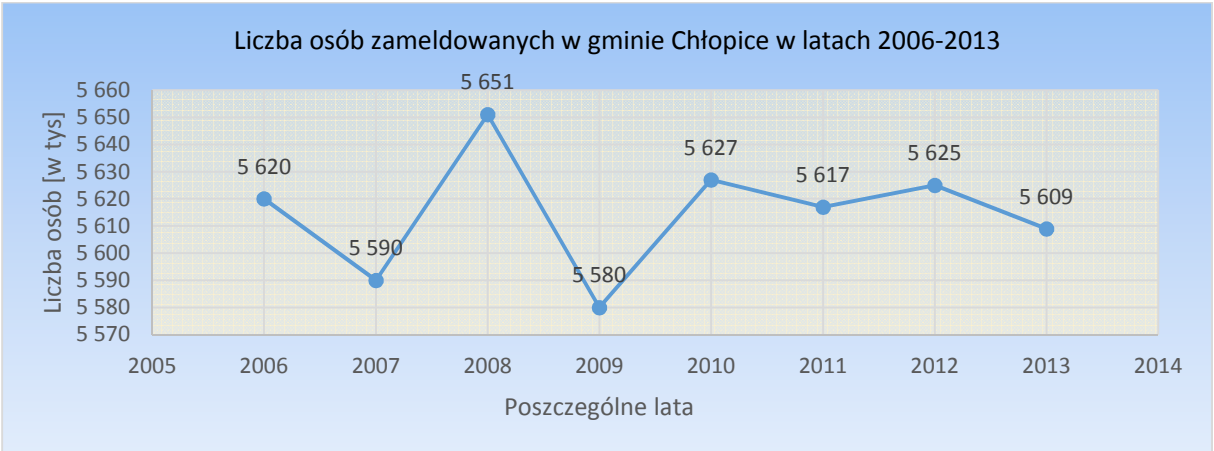
- *Wykres 4: Podział procentowy gmin wg. zameldowanej ludności z powiatu jarosławskiego - dane z końca 2013 r.*

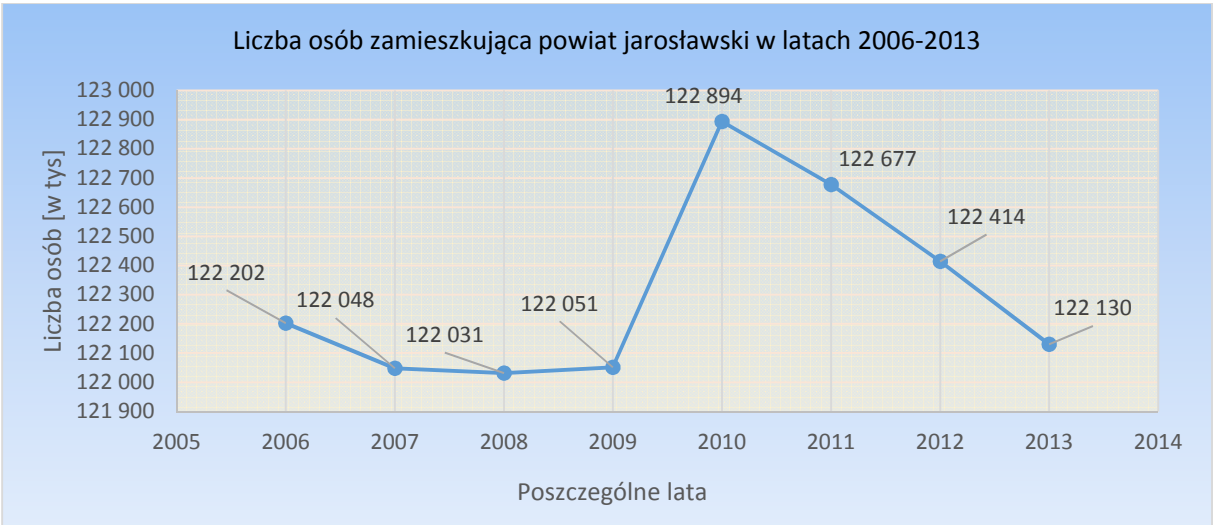
Tab.4. Ludność zamieszkująca województwo Podkarpackie, powiat jarosławski, gminę Chłopice w latach 2004 – 2014

Województwo podkarpackie		Powiat jarosławski		Gmina Chłopice	
rok	Liczba osób zameldowanych	rok	Liczba osób zameldowanych	rok	Liczba osób zameldowanych
2006	2 097 564	2006	122 202	2006	5 620
2007	2 097 338	2007	122 048	2007	5 590
2008	2 099 495	2008	122 031	2008	5 651
2009	2 101 732	2009	122 051	2009	5 580
2010	2 127 185	2010	122 894	2010	5 627
2011	2 128 687	2011	122 677	2011	5 617
2012	2 129 951	2012	122 414	2012	5 625
2013	2 129 294	2013	122 130	2013	5 609

- *Wykres 5: Liczba osób zameldowanych na terenie gminy Chłopice w latach 2006-2013*

- *Wykres 6: Liczba osób zamieszkująca powiat jarosławski w latach 2006-2013*

- *Wykres 7: Liczba osób zamieszkująca województwo podkarpackie w latach 2006-2013*

Wg. sporządzonego wykresu od 2006 roku liczba zameldowanych mieszkańców województwa podkarpackiego ciągle wzrasta tj. w 2006 roku było nas 2 097 564 osoby, natomiast w 2013 zameldowanych na stałe było 2 129 294 osoby.

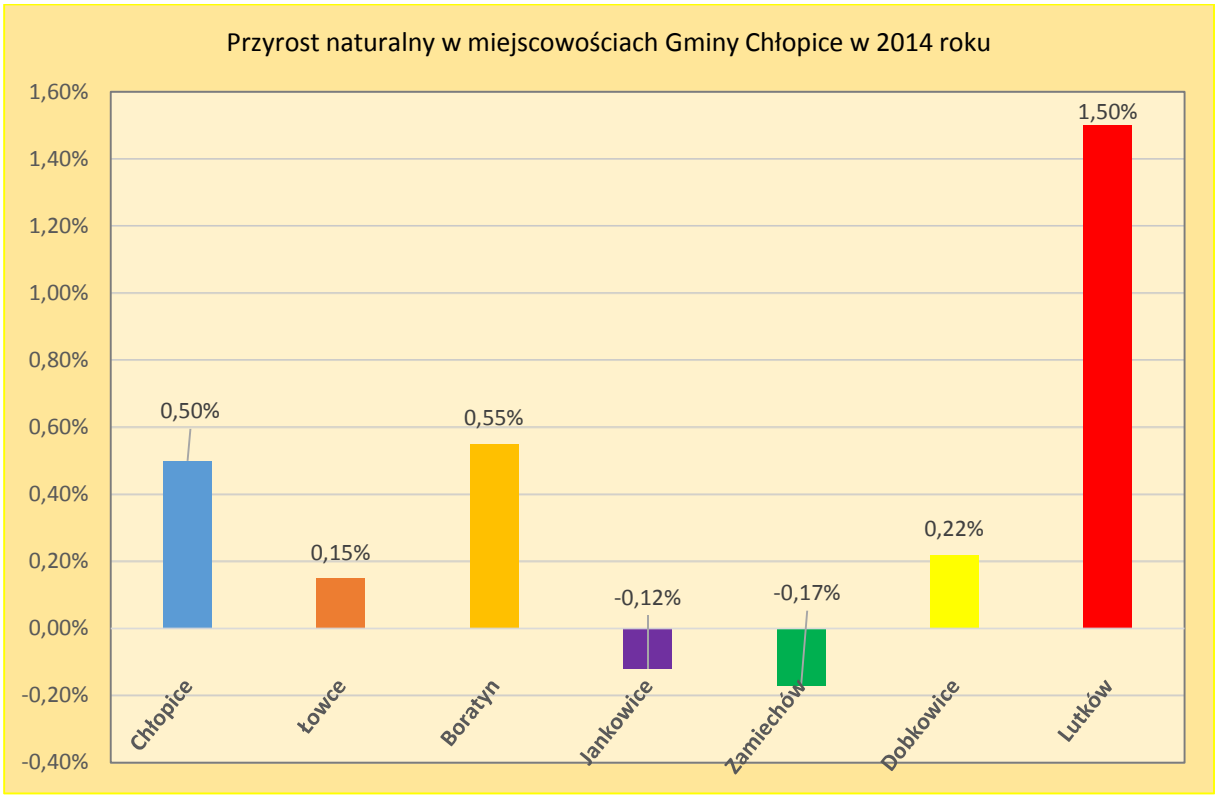
Tab. 5. Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w gminie Chłopice w roku 2014

Miejscowość	Urodzenia	Zgony	Liczba mieszkańców	Przyrost naturalny
Chłopice	13	8	995	+ 0,50%
Łowce	13	15	1262	- 0,15%
Boratyn	9	4	908	+ 0,55%
Jankowice	5	6	810	- 0,12%
Zamiechów	2	3	579	- 0,17%
Dobkowice	14	12	907	+ 0,22%
Lutków	6	2	266	+ 1,50%
Razem :	**62**	**50**	**5727**	**0,20%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice

Najwyższy przyrost naturalny w 2014 roku na terenie gminy Chłopice zanotowano w miejscowości LUTKÓW tj. +1,50%. Natomiast najniższy przyrost naturalny zanotowano w miejscowości Zamiechów, wynosił on -0,17%. Stan ten obrazuje poniższy wykres.

- *Wykres 8: Przyrost naturalny w poszczególnych miejscowościach Gminy Chłopice w 2014 r.*

Tab.6. Ruch naturalny ludności w gminie Chłopice w 2013 roku

Wyszczególnienie	Stan ludności	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
Gmina Chłopice	5609	24	50	57	-7
na 1000 ludności	-	4,3	8,9	10,17	-1,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice

Tab.7. Migracje ludności w gminie Chłopice w latach 2008 – 2013

Lata	Zameldowania na pobyt stały				Wymeldowania z pobytu stałego				Saldo migracji
	Ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
2008	36	19	17	-	41	16	21	4	-5
2009	41	16	24	1	41	20	21	-	0
2010	35	9	26	-	56	26	30	-	-21
2011	26	7	19	-	32	13	19	-	-6
2012	42	23	19	-	33	20	13	-	9
2013	43	15	27	1	47	23	24	-	-4

Źródło: Opracowanie własne

Najwyższy wskaźnik migracji na przestrzeni badanych lat zauważalny był w roku 2010. Wyniósł względem osób zameldowanych -21 osób. Podstawowe powody migracyjne to poszukiwanie pracy, lepszego życia, poszukiwanie lepszych zarobków, kontynuacji nauki na innej uczelni, sprawy rodzinne, mieszkaniowe.

Tab.8. Ludność według grup wieku i płci w gminie Chłopice w 2014r.

Lp.	Wyszczególnienie	Mężczyźni	%	Kobiety	%	Ogółem [M+K]
1	Dzieci w wieku 0 -4	132	51,36	125	48,64	257
2	Dzieci w wieku 5-9	105	46,87	119	53,13	224
3	Dzieci w wieku 10 - 14	268	54,58	223	45,42	491
4	Młodzież w wieku 15-19	80	61,06	51	38,94	131
5	Dorośli w wieku 20 - 24	148	56,27	115	43,73	263
6	Dorośli w wieku 25 - 29	275	67,56	132	32,44	407
7	Dorośli w wieku 30 - 34	260	59,36	178	40,64	438
8	Dorośli w wieku 35 - 39	297	58,81	208	41,19	505
9	Dorośli w wieku 40 - 44	259	53,07	229	46,93	488
10	Dorośli w wieku 45 - 49	238	50,63	232	49,37	470
11	Dorośli w wieku 50 - 54	258	52,65	232	47,35	490
12	Dorośli w wieku 55 - 59	263	57,8	192	42,2	455
13	Dorośli w wieku 60 - 64	123	38,08	200	61,92	323
14	Dorośli w wieku 65 - 69	111	23,17	368	76,83	479
15	Dorośli w wieku 70 i więcej	48	15,68	258	84,32	306
	Ogółem	**2865**		**2862**		**5727**

Struktura ludności według wieku na 2014 rok wykazuje, iż najliczniejszą grupę osób na terenie gminy stanowią osoby dorosłe w przedziale wiekowym 25 – 59 lat co jest zjawiskiem dla nas korzystnym. Liczną grupę stanowią także osoby w przedziale wiekowym 10 - 14 lat tj. 8,57%. Dorośli powyżej 70 roku życia stanowią tylko 5,34% ludności gminy Chłopice. Niepokojące jest to, iż dzieci w przedziale wiekowym 0 – 9 lat stanowią tylko 8,39% ludności gminy Chłopice.

Przewaga liczebności mężczyzn stopniowo zanika wraz z postępującym starzeniem się społeczeństwa, na korzyść udziału kobiet w populacji. Jest to szczególnie widoczne w populacji dorosłych, w wieku powyżej 54 roku życia w województwie podkarpackim oraz powyżej 64 roku życia w gminie Chłopice. Przyczyną zjawiska jest fakt, że kobiety dożywają zwykle późniejszego wieku niż mężczyźni. Tendencja ta jest charakterystyczna nie tylko dla diagnozowanej gminy, ale także dla powiatu jarosławskiego, województwa podkarpackiego i całej polski.

Proporcje płci w gminie Chłopice są bardzo zbliżone. Na koniec 2014 roku kobiety na terenie gminy stanowiły 49,97% populacji, mężczyźni 50,03% populacji. W powiecie jarosławskim

proporcja ta wg. danych GUS na koniec 2013 roku wynos : mężczyźni stanowią 48,75% populacji, kobiety 51,25%, natomiast w województwie podkarpackim mężczyźni na koniec 2013 roku stanowili 48,97% populacji, a kobiety 51,03% populacji.

Tab.9. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Chłopice

L.p	Liczba mieszkańców	Wiek przedprodukcyjny do 17 lat		Wiek produkcyjny: mężczyźni od 18-64 lat; kobiety od 15-59 lat		Wiek poprodukcyjny: mężczyźni > 65 lat; kobiety > 60 lat	
		mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
2010	5 627	610	552	1909	1637	335	627
2011	5 617	597	532	1908	1649	335	633
2012	5 625	457	512	2055	1758	337	640
2013	5 609	566	483	1942	1671	341	644

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ekonomicznej strukturze wiekowej gminy można zauważyć niekorzystne tendencje, które w przyszłości mogą doprowadzić do słabienia tempa rozwoju gminy. Na podstawie analizowanych kilku lat zauważa się spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym z 1162 osoby w 2010 roku do 1049 w roku 2013. Główną z przyczyn sukcesywnego zmniejszania się populacji osób młodych są wyjazdy zagranicę w celach zarobkowych.

Tab.10. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Chłopice w 2013r. na tle powiatu jarosławskiego, województwa oraz Polski.

Wyszczególnienie	Procentowy udział ludności ze względu na lokalizację			
	Gmina Chłopice	Powiat jarosławski	Województwo podkarpackie	Polska
Ludność w wieku przedprodukcyjnym do 17 lat	18,70%	15,48	19,80	18,60
Ludność w wieku produkcyjnym	64,41%	67,49	63,25	64,41
Ludność w wieku poprodukcyjnym	16,89%	17,03	16,95	16,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie dokonanych analiz można stwierdzić, iż następuje wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym. W tym przedziale wiekowym przewagę stanowią kobiety nad mężczyznami, natomiast w wieku produkcyjnym przewagę stanowią mężczyźni nad kobietami . W gminie Chłopice odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł 16,89% i był niższy od odsetka osób w wieku poprodukcyjnym , jaki odnotowany został w powiecie jarosławskim w województwie podkarpackim oraz Polsce.

Tab.11. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Chłopice w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Liczba osób [%]		
	Gmina Chłopice	Powiat jarosławski	woj. podkarpackie
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55,20	57,20	57,10
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	90,30	88,00	89,80
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	26,20	26,80	27,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Łączna liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Chłopice nie odbiega od średniej krajowej. Prognozowane są jednak zamiany w strukturze wieku ludności spowodowane malejącą dzietnością oraz wydłużeniem się okresem życia, które stopniowo będą wpływać na obniżenie się ludności w wieku produkcyjnym. W związku ze starzeniem się osób urodzonych w okresie wyżu demograficznego nastąpi wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym, co wpłynie na zwiększenie tzw. obciążenia demograficznego.

Tab.12. Liczba zawieranych małżeństw w gminie Chłopice w latach 2008 – 2013.

Lata	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ilość zawieranych małżeństw	46	33	37	23	34	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Z powyższej tabeli wynika, iż na terenie gminy Chłopice istnieje także spadkowa tendencja zawieranych małżeństw.

2.2.2 Poziom wykształcenia

Tabela nr 13 przedstawia poziom wykształcenia mieszkańców gminy Chłopice **w 2012** roku, przy 5621 osobach zameldowanych.

Tab. 13. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy - stan na rok 2012

Miejscowość	**Wykształcenie wyższe**	**Wykształcenie średnie**	**Wykształcenie zawodowe**	**Wykształcenie podstawowe**	**Wykształcenie podstawowe nieukończone**
Chłopice	24	152	237	323	31
Boratyn	12	115	202	376	9
Dobkowice	10	117	199	383	20
Jankowice	22	146	163	298	13
Lutków	5	33	70	104	4
Łowce	40	154	316	508	56
Zamiechów	6	60	129	227	17
Ogółem	119	777	1316	2.219	150 + 1040 dzieci = 1190
5621 osób	2,12%	13,83%	23,41%	39,47%	21,17%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab.14. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Chłopice **na koniec 2014 roku**

Miejscowość	Wykształcenie wyższe	Wykształcenie średnie	Wykształcenie zawodowe	Wykształcenie podstawowe	Wykształcenie podstawowe nieukończone
Chłopice	122	185	280	281	127
Boratyn	98	102	190	383	135
Dobkowice	105	130	172	347	153
Jankowice	115	164	143	260	128
Lutków	42	53	47	82	42
Łowce	185	240	237	420	180
Zamiechów	49	112	146	185	87
Ogółem	716	986	1215	1958	852
5727	12,5%	17,21%	21,22%	34,19%	14,88%

Źródło: Opracowanie własne Bank Danych Regionalnych.

Teren gminy Chłopice zamieszkuje najwięcej osób z wykształceniem podstawowym, jak wynika z zamieszczonych tabeli jest to tendencja spadkowa. Proporcjonalnie najwięcej w ostatnich 12 latach na terenie naszej gminy przybyło osób z wykształceniem wyższym i średnim. O podnoszeniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców gminy świadczy fakt, iż w naszym obrębie funkcjonują wyższe uczelnie o czym zostało wspomniane w innej części tego opracowania.

2.2.3 Poziom życia mieszkańców

Ocena poziomu życia mieszkańców gminy Chłopice wiąże się z jednej strony z oceną poziomu zaspokojenia potrzeb materialnych, z drugiej strony z jakością życia. Poziom

zaspokojenia potrzeb materialnych można zmierzyć poprzez przeanalizowanie ich zarobków. Natomiast trudniej jest zmierzyć poziom zaspokojenia potrzeb niematerialnych związanych z zadowoleniem z życia.

Decydujące znaczenie w lokalnej gminnej gospodarce odgrywają rolnicy mikro, małe przedsiębiorstwa które zapewniają zatrudnienie i dochody mieszkańców gminy Chłopice.

Jak wykazano w powyższej tabeli przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na terenie polski w 2014 roku wyniosło 3.942,67 zł., województwa podkarpackiego 3.344,58 zł., powiatu jarosławskiego 3.328,63 zł.

2.2.4 Zatrudnienie i rynek pracy

Tab.15. Liczba osób pracujących w gminie Chłopice w latach 2008 - 2013

Wyszczególnienie	Ogółem
2008	3429
2009	3449
2010	3528
2011	3631
2012	3618
2013	3648

Tab.16. Struktura bezrobocia w Gminie Chłopice i powiecie jarosławskim w latach 2008 – 2013

Lata	Liczba osób bezrobotnych w gminie Chłopice	Liczba osób bezrobotnych w powiecie jarosławskim
2008	301	7651
2009	396	9515
2010	342	9505
2011	380	9684
2012	418	10176
2013	434	10044
2014	419	9220

Tab.17. Udział kobiet wśród osób bezrobotnych w Gminie Chłopice w latach 2008 – 2013

Wyszczególnienie	Lata					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bezrobotni ogółem	301	396	342	380	418	434
w tym kobiety	148	184	153	177	192	209
% udział kobiet	49,2%	46,5	44,7	46,6	45,9	48,2

Tab.18. Bezrobotni w gminie Chłopice według wieku w latach 2011 – 2013

Wiek w latach	Liczba bezrobotnych w 2011 r.	Liczba bezrobotnych w 2012r.	Liczba bezrobotnych w 2013r.
18 – 24	141	131	118
25 – 34	114	137	152
35 – 44	58	63	78
45 – 54	44	56	54
55 – 59	17	26	27
60 i więcej	6	5	9

Tab.19. Bezrobotni według wykształcenia w gminie Chłopice w latach 2011 – 2013

Poziom wykształcenia	Liczba bezrobotnych w 2011r.	Liczba bezrobotnych w 2012r.	Liczba bezrobotnych 20113r.
wyższe	41	51	60
policealne i średnie zawodowe	83	90	78
średnie ogólnokształcące	34	37	47
zasadnicze zawodowe	121	128	133
gimnazjalne i poniżej	101	112	116

Tab.20. Bezrobotni według stażu pracy w gminie Chłopice w latach 2011 – 2013

Staż pracy	Liczba bezrobotnych w 2011r.	Liczba bezrobotnych w 2012r.	Liczba bezrobotnych w 2013r.
do 1 roku	41	51	68
1 – 5	81	96	105
5 – 10	32	40	43
10 – 20	40	42	41
20 – 30	19	24	21
ponad 30	1	4	4
bez stażu	168	161	152

Tab.21. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w gminie Chłopice w latach 2011 – 2013

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych w 2011 r.	Liczba bezrobotnych w 2012r.	Liczba bezrobotnych w 2013r.
do 1	32	38	40
1 – 3	53	70	63
3 – 6	59	54	60
6 – 12	70	55	60
12 – 24	60	86	89
Powyżej 24	106	115	122

2.3. Warunki naturalne i środowisko przyrodnicze

2.3.1 Rzeźba terenu

Gmina Chłopice położona jest na południowej granicy kotliny Sandomierskiej podchodzącej w tym rejonie po stoki Pogórza Dynowskiego. W krajobrazie jej terenu dominują rozległe wysoczyzny przecięte niewielkimi dolinami bocznych dopływów rzeki San.
Gmina należy do obszarów o niskim poziomie zanieczyszczenia środowiska.

Na terenie gminy wydzielono następujące formy morfologiczne: **wysoczyzny lessowe** wznoszące się przeciętnie na wysokość 210 – 260 m n.p.m., **doliny boczne** (płaskie i przeważnie podmokłe – o szerokości w granicach 30 – 600 m) oraz **trasę nadzalewową rzeki San**, która wkracza w granice gminy niewielkim fragmentem od strony północno-wschodniej.

2.3.2 Wody powierzchniowe i podziemne

Sieć hydrograficzna na terenie Gminy Chłopice jest dość uboga – występują tam niewielkie cieki wodne wspomagane dość gęstą siecią rowów melioracyjnych Głównym ciekiem w tym rejonie jest Łęg Rokietnicki, płynący w korycie o szerokości 1,5 – 2 m – przepływa on przez cztery wsie w gminie. W okresie powodzi zalewa on tereny najniżej położone – najbardziej narażone na zalanie są tereny wsi Łowce i Lutków. Na odcinku Łowce – Ostrów rzeka Łęg wymaga pilnego uregulowania.

2.3.3. Zasoby naturalne

Teren gminy nie jest zasobny w surowce naturalne. Z przeprowadzonych badań i obserwacji terenowych wynika, że na terenie gminy pozyskiwać można stropowe partie pyłów eolicznych dla celów ceramicznych oraz nieliczne piaski i żwiry wodno-lodowcowe dla celów budowlanych. Ponadto w obrębie wsi Dobkowice istnieją niewielkie wyrobiska, w których niegdyś pobierano systemem gospodarczym piaski i żwiry polodowcowe dla celów betoniarskich i do zaprawy murarskiej.

2.3.4. Klimat

Klimat lokalny na terenie gminy Chłopice kształtowany jest pod wpływem warunków panujących w Kotlinie Sandomierskiej – ma on cechy charakterystyczne zarówno dla pogórza, jak i klimatu nizinnego. Występują tam większe sumy opadów, nieco większe dobowe amplitudy temperatur oraz wyrównane niższe amplitudy roczne. Usłonecznienie i nasłonecznienie są mocno zróżnicowane, od dużego do minimalnego – zależnie od nachylenia i ekspozycji terenu. Wilgotność względna powietrza wykazuje duże zróżnicowanie – zimą jest duża, a latem mniejsza. Obszar gminy charakteryzuje się większą częstotliwością występowania mgieł i zamgleń. Reguły występują długie i upalne lata, ciepłe i słoneczne jesienie oraz niezbyt ostre zimy.

W okolicy Jarosławia średnie dobowe temperatury powietrza w okresie lata wynoszą + 17, +18 °C, podczas zimy -5,-3°C. Okres wegetacyjny jest tu stosunkowo długi, przeciętnie 224 dni w roku – od 29marca do 9 listopada. Na okres ten przypada 86 dni pogodnych. Roczna suma opadów wynosi 620 mm. Czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi średnio dla całego obszaru około 70 dni. Przy normalnych warunkach zimowych średnia grubość pokrywy śnieżnej sięga 10 – 30 cm.

2.3.5. Świat zwierzęcy i roślinny

Gmina Chłopice jest gminą zdecydowanie rolniczą o małym nasyceniu kompleksów leśnych (3 % powierzchni gminy to lasy). Gatunkami dominującymi są drzewa: dąb, jesion, sosna zwyczajna, brzoza, topola. Wśród zwierząt dominują gatunki leśne łowne: sarna, dzik, zając szarak. Występują też objęte ochroną kuny domowe, gronostaje. Las daje schronienie większym ptakom gniazdującym na drzewach postułka, myszołów. Na terenie miejscowości Łowce występują siedliska nietoperza, sowy. Łąki i pola uprawne zdominowane są drobną zwierzyną łowną i ptakami (bażant, kuropatwa). W potoku Łęg Rokietnicki żyją żaby, raki, karaski.

2.3.6. Tereny i obiekty prawem chronione

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Chłopice w parku podworskim w miejscowości Chłopice znajdują się 34 pomniki przyrody. Do pomników zaliczono: dąb szypułkowy 8 sztuk, dąb czerwony 1, grab pospolity 2, jesion wyniosły 3, klon jawor 4, klon polny 1, klon pospolity 3, lipa drobnolistna 2, lipa szerokolistna 1, modrzew europejski 1, skrzydło orzech kaukaski 1, wiąz szypułkowy 7,

2.3.7 Źródła zanieczyszczenia środowiska

Teren gminy Chłopice jest wolny od zanieczyszczeń zarówno atmosferycznych jak i przemysłowych. W największym stopniu emisje zanieczyszczeń do atmosfery pochodzą z indywidualnych gospodarstw domowych wykorzystujących do opalania paliwa stałe, szczególnie do celów grzewczych. Na terenie gminy brak jest jakichkolwiek zakładów które emitowały by do gleby czy atmosfery zanieczyszczenia. Działające małe firmy w 100%

korzystają z gminnej kanalizacji, oraz powszechnej zbiórki odpadów. Teren naszej gminy jest w 100% skanalizowany gdzie w 98 % mieszkańców gminy korzysta z tej kanalizacji.

Hałas o ponadnormatywnym poziomie występuje tylko w otoczeniu szlaków komunikacji kołowej (autostrada A – 4, drogi powiatowe: Kidałowice – Rokietnica, Chłopice – Radymno, Mokra – Chłopice).
Rozwiązaniem w zakresie zmniejszenia zanieczyszczeń na terenie gminy są :
- kompleksowe wodociągi
- kompleksowa kanalizacja i oczyszczalnie ścieków
- sukcesywna utylizacja wyrobów zawierających azbest.

2.4 Gospodarka

2.4.1 Rolnictwo

Zmiany jakie zaszły w polskiej gospodarce po 1990 roku sprawiły, że wieś i rolnictwo znalazły się w gorszej sytuacji niż miasta i pozarolnicze działy gospodarki.
Właściciele gospodarstw rolnych w warunkach gospodarki rynkowej stanęli wobec nieznanych im do tej pory trudności. Przyszło im zmagać się z niepewnością cen, spadkiem popytu na żywność, rosnącymi wymaganiami odnośnie jakości produkowanych płodów rolnych, rosnącymi cenami środków produkcji, jak również koniecznością poszukiwania rynku zbytu na własną rękę. Rolnictwo na terenie gminy Chłopice to najważniejsza dziedzina gospodarki, o czym świadczy wysoki wskaźnik powierzchni użytkowanej rolniczo stanowiący 87% całkowitej powierzchni gruntów gminy. Wzrost opłacalności rolnictwa w gminie Chłopice jest ograniczony przez kilka czynników, wśród których wyróżnić można: warunki klimatyczne, niekorzystną strukturę obszarową oraz niewyspecjalizowaną produkcję gospodarstw rolnych. Inną zidentyfikowaną barierą opóźniającą i utrudniającą rozwój rolnictwa jest postępująca dekapitalizacja sprzętu technicznego, jak również obiektów gospodarskich. Producenci rolni przegrywają walkę konkurencyjną na rynku, ponieważ nie są w stanie skutecznie konkurować z dobrze prosperującymi, wyspecjalizowanymi gospodarstwami. Nie są tworzone grupy producenckie, w których funkcjonowanie z pewnością zwiększyłoby ich konkurencyjność oraz ułatwiło negocjacje z przedstawicielami zakładów przetwórczych. W istniejącej sytuacji, kiedy występuje nadmiar siły roboczej zasadne byłoby podejmowanie kierunków bardziej pracochłonnych, takich jak uprawa warzyw i owoców. Czystość środowiska naturalnego przemawia także za rozwojem rolnictwa ekologicznego. Za zaangażowaniem się rolników w ekologiczną produkcję przemawia również ciągły wzrost zainteresowania ludności zdrową żywnością. W ostatnich latach obserwujemy na terenie naszej gminy znaczący ruch ziemią. W każdej miejscowości widać, że powstaje kilka większych gospodarstw rolnicy którzy mieli np. 2 – 3 ha ziemi zbywają ją tym osobom którzy gospodarzą np. na areale 20 ha ziemi.
Na obszarach wiejskich oprócz rozwoju rolnictwa niezwykle ważny jest również rozwój pozarolniczej działalności, czyli dywersyfikacja działalności rolniczej. Istotne jest wspieranie

powstawania nowych miejsc pracy w zawodach pozarolniczych pośrednio powiązanych z rolnictwem bądź jego otoczeniem.

Tab.22. Struktura użytkowania terenu w gminie Chłopice, powiecie jarosławskim (ha)

Wyszczególnienie	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Użytki ogółem
Gmina Chłopice	3.302,94	45,43	300,98	29,19	3.678,54
Powiat jarosławski	41.452,87	1.295,66	7.461,95	1.162,07	51.372,55

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych GUS - spis rolny z 2010 roku.

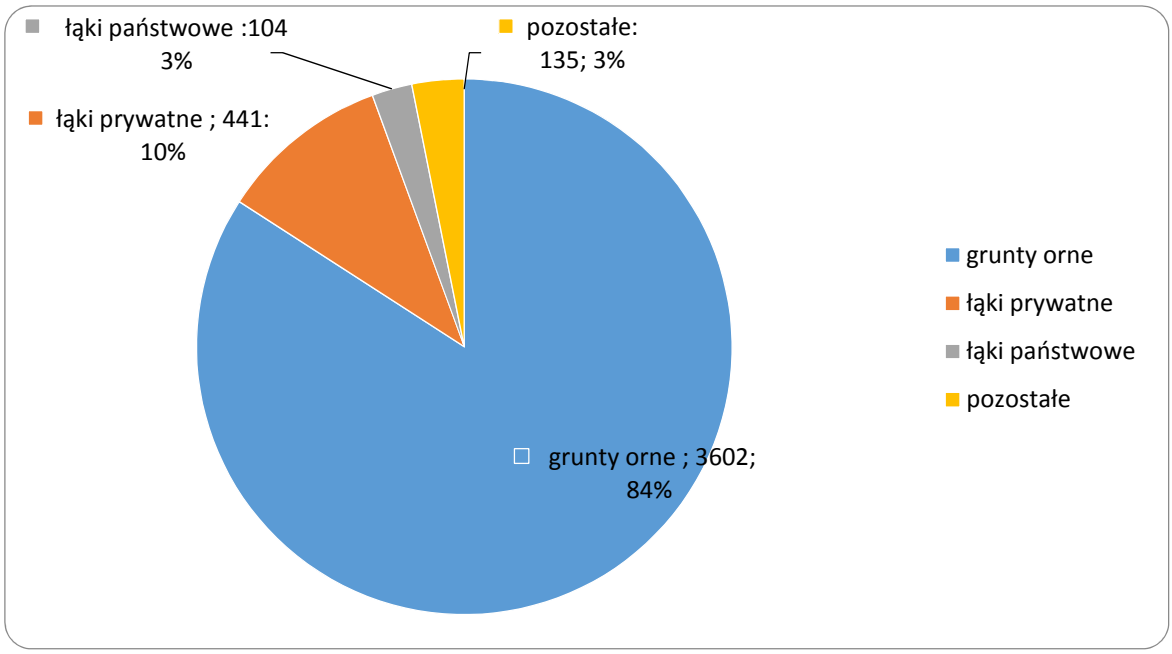
W gminie Chłopice panują korzystne warunki przyrodnicze do uprawy wszystkich gatunków zbóż, roślin okopowych, przemysłowych oraz warzyw i owoców. Wśród występujących na terenie gleb dominują czarnoziemy i gleby brunatne właściwe, odznaczające się dobrze wykształconym poziomem próchniczym i korzystnymi cechami fizyczno-chemicznymi. Przeważają gleby zaliczane do klas bonitacyjnych: I, II, IIIa – IIIb oraz do pierwszego i drugiego kompleksu przydatności rolniczej. Lokalnie, tylko na niewielkich powierzchniach występują gleby klasy IVa i V.

Z łącznej powierzchni gruntów na terenie gminy 4911 ha, przypada 74% na użytki rolne, 3% powierzchni gminy stanowią lasy, wśród których zdecydowanie dominują lasy państwowe (92%).

Rolnicy z terenu gminy sprzedają płody rolne i żywiec specjalistycznym podmiotom gospodarczym, które są zlokalizowane na terenie innych gmin oraz na wolnym rynku. Zboża także sprzedawane są na wolnym rynku. Rolnicy ze wsi Chłopice, Dobkowice, Łowce i Lutków specjalizują się w produkcji wczesnych ziemniaków, sprzedają swoje produkty zarówno w województwie podkarpackim, jak i w województwach małopolskim i lubelskim. Żywiec sprzedawany jest do Zakładu Przetwórstwa Mięsnego ,,SZAREK'' w Widnej Górze, Zakładów Mięsnych „SOKOŁÓW" w Jarosławiu oraz Zakładów Mięsnych w Radymnie.

Na terenie gminy Chłopice nie funkcjonują żadne grupy producenckie rolników. W Jarosławiu zlokalizowana jest Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa oraz Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego, który świadczy usługi rolnikom z gminy Chłopice za pośrednictwem jednego pracownika oddelegowanego do pracy doradczej w Urzędzie Gminy Chłopice. Rolnicy korzystają także z pomocy doradczej oraz zaopatrują się w nasiona zbóż i rzepaku w Zakładzie Doświadczalnym Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Ożańsku. Zakład ten ma na terenie gminy oddział w miejscowości Jankowice.

- *Wykres 9: Struktura gruntów rolnych na terenie gminy Chłopice*

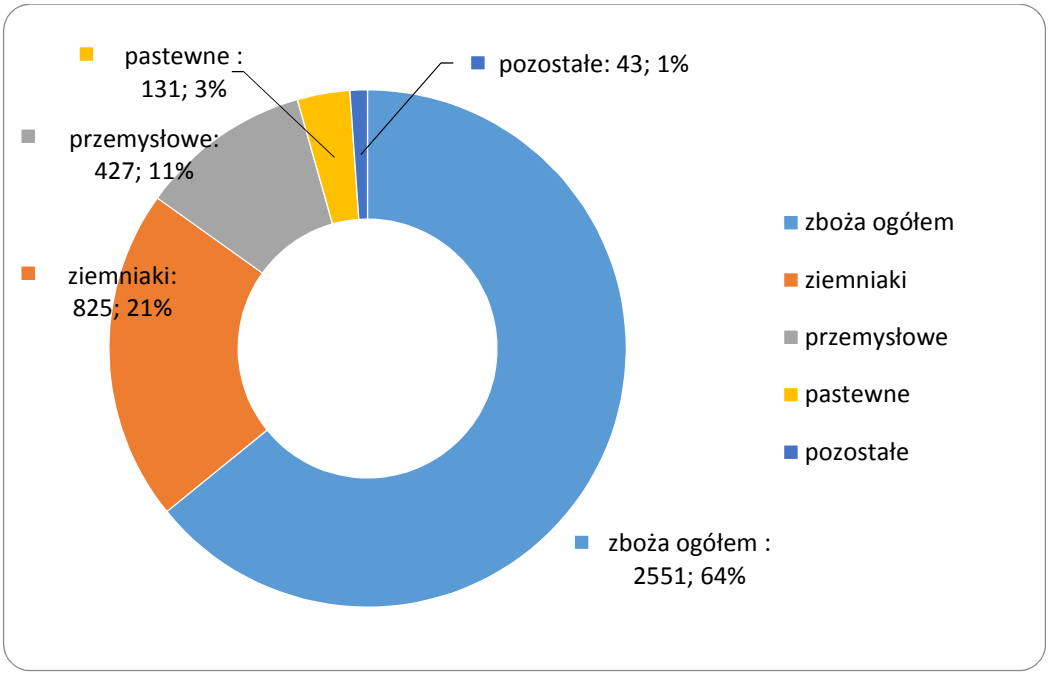

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice

Na terenie gminy funkcjonuje 1016 gospodarstw rolnych, w tym 606 gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha. Dominują gospodarstwa małe – do 5 ha. Stanowią one 435 gospodarstw, powyżej 5 – 15 ha funcjonuje 138 gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstwa w gminie wynosi 3,9 ha – w tym: użytki rolne – 3,8 ha, grunty orne – 3,3 ha, a łąki – 0,3 ha (źródło: GUS – www.stat.gov.pl dane z 2010 r.).

Na terenach gminy Chłopice dominuje uprawa zbóż – najwięcej sieje się pszenicy, rzepaku jęczmienia oraz kukurydzy. Duże znaczenie ma również uprawa ziemniaków, a mniejsze buraków cukrowych i roślin okopowych pastewnych. Rolnicy ze wsi Chłopice, Dobkowice, Łowce i Lutków specjalizują się w produkcji wczesnych ziemniaków.

- *Wykres 10: Struktura upraw w gminie Chłopice:*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice

2.4.2 Działalność gospodarcza

W gminie Chłopice na koniec 2013 roku zarejestrowanych było 97 podmiotów gospodarczych z przewagą małych firm usługowych, handlowych.

Tab.23. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON wg. sekcji PKD w 2013r.

Wyszczególnienie	Rodzaj działalności gospodarczej		
	Rolnictwo, leśnictwo łowiectwo	Przemysł i budownictwo	Usługi
powiat jarosławski	143	1737	6456
gmina Chłopice	5	48	153

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na zarejestrowanych 97 podmiotów przypadało na :
- handel 17
- usługi 49
- transport 17
- budownictwo 14

Do najważniejszych pracodawców w gminie Chłopice należą następujące podmioty gospodarcze :

- Urząd Gminy
- Szkoły podstawowe i gimnazja
- Bank Spółdzielczy w Chłopicach

- SANEX – w Łowcach
- Hodowla Roślin Smolice oddział Jankowice
- Prywatne gospodarstwo rolne w Zamiechowie – Sysiak
- Delikatesy centrum w Chłopicach
- Ośrodek Zdrowia w Chłopicach i Łowcach - ,,DORMED" Sp.J.
- Spółdzielnia Socjalna ,,Poezja Smaków" w Chłopicach
- TeamAgro – Kuczyńska – filia Chłopice – środki ochrony roślin, nawozy

Corocznie w gminie powstaje kilka podmiotów gospodarczych podejmujących próbę prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek. Nie wszystkie utrzymują się na rynku. Jednym z czynników upadłości podmiotów jest brak popytu na świadczone przez firmy usługi. Barierą okazującą się nie tylko problemy ze zbytem usług, towarów jest ubożenie ludności, w niektórych przypadkach brak wiedzy ekonomicznej w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej.
Niewątpliwie szansą na dalszy rozwój gminy oraz ograniczenie poziomu bezrobocia są mikro małe przedsiębiorstwa.

2.5. Infrastruktura techniczna

2.5.1 Drogi

Podstawowy element infrastruktury, zagospodarowania przestrzennego gminy stanowią drogi. Spełniają one funkcję usługową, polegającą na zaspokajaniu podstawowych potrzeb w zakresie przewozu ludzi i towarów. Atrakcyjna komunikacja stanowi podstawę do zagospodarowania terenu, co przyczynia się do rozwoju gminy.

Sieć drogową na terenie gminy Chłopice stanowi tranzyt drogi międzynarodowej A -4 biegnącej od Jarosławia w stronę Korczowej (granicy państwa z Ukrainą), drogi powiatowe, gminne.
Zarządcami dróg, do których należą sprawy z zakresu budowy, modernizacji, remontów, planowania budowy utrzymania i ochrony dróg są organy administracji rządowej, i samorządowej:

- autostrady - GDDKiA - w Rzeszowie
- dróg powiatowych - Zarząd Powiatu Jarosławskiego
- dróg gminnych - Wójt Gminy

Długość sieci drogowej w gminie Chłopice wynosi 77,1 km gdzie :

- drogi gminne – 40,5 km
- drogi powiatowe – 24,600 km
- droga międzynarodowa autostrada A – 4 – 12 km

Tranzyt drogi międzynarodowej (autostrady A -4) biegnącej przez naszą całą gminę z Północnego zachodu na wschód ku granicy Państwa z Ukrainą został oddany do użytku

w 2013 roku. Pas drogowy w sumie z terenów gminy Chłopice zajął około 180 ha ziemi. Węzły autostradowe znajdują się na terenach gmin Pawłosiów i Radymno.

Biegnące przez teren gminy Chłopice odcinki dróg powiatowych oznaczono nr :

- nr 1770R Kidałowice - Rokietnica
- nr 1771R Mokra - Chłopice
- nr 1787R Chłopice – Radymno
- nr 1785R Boratyn – Zamiechów
- nr 1792R Łowce - Zamiechów

Stan ww. dróg powiatowych jest na koniec 2014 roku oceniany jako dobry, za wyjątkiem niedużego odcinka drogi Mokra – Chłopice. Wszystkie drogi powiatowe zamknięte są masą bitumiczną, przy większości tych dróg znajdują się rowy odwadniające koronę drogi. Natomiast gmina zarządza 40,5 km dróg o statusie dróg gminnych. Stan tych dróg można ocenić jako średni. Na większości dróg gminnych położona jest masa bitumiczna.
Stan nawierzchni dróg gminnych w gminie Chłopice na 2014 rok :

- bitumiczne 21,1 km 52%
- gruntowe 12,8 km 31%
- żwirowe 3,4 km 9%
- tłuczniowe 3,2 km 8%

Ze względu na wąskie pasy drogowe przy niektórych odcinkach dróg w ogóle nie można odprowadzić wód opadowych (wykopać rowów) co powoduje, iż korony dróg nie są osuszane. Brak odprowadzenia z korony dróg wody szczególnie w okresach wczesnej wiosny powoduje pęknięcia nawierzchni.

Gmina od wielu już lat inwestuje w rozwój infrastruktury drogowej dbając o ich stan techniczny. Jednak wiele dróg wymaga gruntowej przebudowy nawierzchni, a nawet wymiany podbudowy. Drogi wewnętrzne w zdecydowanej większości stanowią drogi gruntowe, chociaż w ostatnich kilku latach także niektóre odcinki tych dróg zostały zamknięte nawierzchniowo.

Jeśli chodzi o drogi powiatowe biegnące przez teren gminy Chłopice to należy stwierdzić, iż ich zarządcą jest Powiatowy Zarząd Dróg w Jarosławiu. Niemniej jednak nadmienić należy, iż od kilkunastu lat gmina Chłopice partycypuje w kosztach ich utrzymania.

2.5.2 Gospodarka wodna

W 1992 roku Gmina Chłopice rozpoczęła budowę ujęć wodnych. Do wszystkich siedmiu miejscowości została doprowadzona siec wodociągowa. Zdecydowana większość gospodarstw domowych zdecydowała się na podłączenie do gminnego wodociągu.

Budowę wodociągów rozpoczęto w 1993 a zakończono w 1996 r., woda z wodociągu gminnego zabezpiecza potrzeby gminy w 100 %, a jej nadwyżki są sprzedawane dla wsi Mokra z gminy Roźwienica. Ujęcie wody jest zaopatrywane z 5 studni głębinowych w wodę ze źródeł podziemnych.

Tab.24. Wykaz ilości sieci, przyłączy i ilości osób korzystających z wodociągu na dzień 31.12.2007 r.

Lp	Wodociąg/ Wieś	Długość sieci wodociągowej w km	Długość przyłączy wodociągowych w km	Ilość przyłączy wodocią -gowych	Ilość osób korzystających z wodociągu	Ilość mieszka ńców	Osoby korzystające z wodociągu w %
1	Boratyn	10,8	6,4	185	795	890	89,32
2	Chłopice	11,9	6,7	209	928	966	96,06
3	Dobkowie	9,4	5,6	178	892	921	96,95
4	Jankowice	6,0	6,0	185	769	810	94,93
5	Łowce	14,0	8,0	270	1182	1303	90,71
6	Lutków	3,5	1,4	49	258	275	93,81
7	Zamiechów	4,4	2,5	109	549	569	96,48
	Łącznie	**60,0**	**36,6**	**1185**	**5373**	**5734**	**93,70**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z eksploatacji wodociągu gminnego za rok 2007.

Ujęcia wód podziemnych dla potrzeb gminy Chłopice składają się z pięciu studni położonych w dolnej części doliny potoku wypływającego w Jankowicach i stanowiącego lewobrzeżny dopływ Łęgu Rokietnickiego.

Fot. 1. Widok ujęcia wody (studni głębinowej).

Fot. 1. Źródło: Opracowanie własne

Pięć studni ujęcia ujmuje wodę z czwartorzędowego poziomu piasków i żwirów plejstoceńskich przykrytych nakładem glin, namułów i lessów. Poziom wodonośny ma

charakter naporowy. Wszystkie studnie ujęcia posiadają zabudowane filtry studzienne szkieletowo - prętowe owinięte drutem i siatką nylonową.

Woda podawana do sieci zewnętrznej przez pompy sieciowe jest rejestrowana przez wodomierz główny. W latach 2007 – 2013 pobór wody przedstawiał się następująco:

Tab. 25. Woda podana do sieci przez wodomierz główny latach 2007 – 2013.

Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
187.404 m^3	181.869 m^3	1189.030m^3	190.040 m^3	190.991m^3	200.796 m^3	199.456 m^3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie książki eksploatacji.

Każda studnia posiada „książkę eksploatacji studni". Do rejestru wpisuje się (raz na miesiąc) pomiary wykonane zgodnie z wymogami zarządzenia Prezesa Centralnego Urzędu Geodezji z dnia 4 grudnia 1962 roku w sprawie rejestracji ujęć wód podziemnych i przeprowadzania w nich obserwacji (Monitor Polski nr 87 poz. 411). Pierwsze próbne badania pompowania studni w okresie jej budowy zostały zrealizowane przez nadzór hydrogeologiczny. Kolejną kontrolą jakości wody znajdującej się w sieci wykonuje Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Jarosławiu (raz w miesiącu w ramach monitoringu kontrolnego) zgodnie z Ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków[1] §4 ust 1-5 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 203, poz. 1718). Wyniki badań laboratoryjnych podawane są do publicznej wiadomości przez rozplakatowanie na tablicy ogłoszeń.

Gmina Chłopice zleca również wykonywanie badań bakteriologicznych i fizykochemicznych wody surowej z 5 studni wchodzących w skład ujęcia zaopatrującego wodociąg publiczny (dwa razy w roku) zgodnie z załącznikiem nr 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 19.11.2002r. w sprawie warunków, jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze oraz zasad sprawowania kontroli jakości wody przez organy inspekcji sanitarnej.

Obecnie a w szczególności od kilku lat obserwujemy coraz większy rozbiór wody, w związku z czym Gmina przymierza się do rozbudowy przyłączenia większej ilości studni oraz rozbudowy zbiorników gromadzących zasoby wody do rozbioru. Pomimo tego, iż w ostatnich kilku latach stacja ujęcia wody przeszła kompleksową modernizację to życie dowodzi, iż musimy w tej dziedzinie ponieść stosowne zmiany.

2.5.3 Gospodarka ściekowa

Po zakończeniu budowy wodociągów Zarząd Gminy po uzyskaniu pozytywnych opinii zebrań wiejskich przystąpił do porządkowania gospodarki ściekowej i budowy kanalizacji. W roku 1997 oddano do użytku mechaniczno - biologiczną oczyszczalnię ścieków w Zamiechowie o przepustowości 212 m³ ścieków na dobę. Oczyszczalnia ta położona jest na skraju wsi w północno – wschodniej części nad potokiem Mleczka. W bieżącym roku na ww. obiekcie prowadzone są prace mające na celu modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków oraz zwiększenie jej przepustowości. Wykonanie niezbędnych prac podyktowane jest wzrostem ilości ścieków w stosunku do możliwości przerobu oczyszczalni. Do tej oczyszczalni dopływają ścieki z miejscowości Dobkowice, Lutków, Łowce i Zamiechów. W roku 1998 oddano do użytku podobną oczyszczalnię ścieków w Chłopicach dla mieszkańców wsi Boratyn, Chłopice i Jankowice. Oczyszczalnię ścieków w Chłopicach zlokalizowano w południowo – zachodniej części wsi nad potokiem Łęk Rokietnicki, typu „BIOVAC" – SBR 0265 - 1 o takich samych parametrach techniczno – technologicznych. Oczyszczalnie te są oczyszczalniami biologicznymi działającymi na zasadzie osadu czynnego. Proces oczyszczania prowadzą bakterie tlenowe wykorzystując zanieczyszczenia ściekowe jako pożywkę. Działają one w oparciu o porcjową obróbkę ścieków, tzn. że ścieki do reaktora dopływają porcjami. Przy tym systemie obróbki ilość aktywnego osadu znajdującego się w reaktorze jest stała i wynosi 35 % pojemności reaktora.

Fot. 2. Widok budynku oczyszczalni ścieków.

Źródło: Opracowanie własne.

Fot.3. Widok hali maszyn.

Źródło: Opracowanie własne.

Fot.4. Widok reaktorów ścieków i reaktora stabilizacji osadu.

Źródło: Opracowanie własne.

Tab.26. Efekty eksploatacyjne oczyszczalni (według książki eksploatacji) za 2007 – 2013r.

Lp	Treść	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
1.	Ilość oczyszczanych ścieków [m³]	132.210	143.188	144.202	154.306	148.018	147.102	145.834
2.	Osad - uzyskany urobek [kg]	34.110	35.900	36.200	38 880	33 390	38 110	38 900
3.	Skratki - uzyskany urobek [kg]	4.500	4.280	4.600	5.200	5.300	5.800	6.200

Źródło: Opracowanie własne według książek eksploatacji oczyszczalni.

Tab.27. Wykaz długości sieci kanalizacyjnej, przyłączy i ilości osób korzystających z kanalizacji na dzień 31.12.2007r.

Lp.	Kanalizacja wieś	Długość sieci kanaliza-cyjnej [mb]	Długość przyłączy kanalizacyj-nych [mb]	Ilość przykanalików [szt]	Ilość osób korzystają-cych z kanalizacji	Ilość mieszkańców	Mieszkańcy korzystający z kanalizacji [%]
1.	Boratyn	13 027	5 291	182	769	890	86,40
2.	Chłopice	15 385	3 315	211	898	966	92,96
3.	Dobkowice	11 950	2 487	163	864	921	93,81
4.	Jankowice	10 039	2 334	158	697	810	86,05
5	Łowce	16 502	4 356	287	1 174	1 303	90,10
6	Lutków	4 121	1 091	55	239	275	86,91
7.	Zamiechów	8 495	1 386	110	509	569	89,46
8.	Gmina ogółem	79 519	20 260	1 166	5 150	5 734	89,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z eksploatacji kanalizacji.

2.5.4 Gospodarka odpadami

Każdy rodzaj aktywności ludzkiej powoduje wytwarzanie odpadów. Najprawdopodobniej nigdy nie uda się całkowicie ich powstawania wyeliminować. Zgodnie z definicją: ,,odpadami są wszystkie substancje lub przedmioty, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć, i jest zobowiązany do ich pozbycia. Natomiast przez gospodarkę odpadami rozumie się zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie odpadów, w tym również nadzór nad takimi działaniami oraz nad miejscami unieszkodliwiania odpadów.
Niewłaściwy sposób postępowania z odpadami niesie negatywne konsekwencje dla:
- zdrowia ludzi – odpady mogą stanowić źródło zagrożenia sanitarnego, zawarte w nich substancje toksyczne (np. azbest, PCB, metale ciężkie) mogą bezpośrednio lub pośrednio dostawać się do organizmu człowieka;

- degradacji zasobów naturalnych – źle zagospodarowywane odpady mogą stanowić źródło zanieczyszczenia powietrza (pylenie wtórne, bioaerozole), wód i gleby (infiltracja zanieczyszczeń);
- zmniejszenia komfortu życia – odpady mogą być źródłem emisji odorów, mogą degradować walory krajobrazowe i estetyczne;
- ograniczenia możliwości rozwoju niektórych sektorów gospodarki (np. turystyki i agroturystyki) i powodowanie strat gospodarczych (w wyniku utraty surowców i produktów nadających się do powtórnego wykorzystania.

Łamanie obowiązujących przepisów naraża sprawcę na odpowiedzialność administracyjną, cywilną a w niektórych przypadkach także karną.

Ustawa z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach określa zadania samorządów lokalnych i obowiązki właścicieli nieruchomości dotyczące utrzymania czystości i porządku, oraz warunki udzielania zezwoleń podmiotom świadczącym usługi w tym zakresie. W gminie Chłopice nie występują instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Podmiotem świadczącym usługi w tym zakresie jest wyłonione w drodze przetargu w ubiegłym roku na okres dwu lat Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu.

Na terenie Gminy Chłopice źródłami wytwarzania odpadów komunalnych są gospodarstwa domowe, obiekty użyteczności publicznej oraz obiekty infrastruktury (usługi, handel, itp.). Wytwarzane odpady powstają we wszystkich grupach określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów.

Plan gospodarki odpadami dla Gminy Chłopice został przyjęty uchwałą nr XVI/102/2005 przez Radę Gminy w Chłopicach w dniu 31 sierpnia 2005 roku.

Tab.28. Ilość i rodzaje odpadów komunalnych poddanych poszczególnym procesom unieszkodliwiania na terenie gminy w latach 2010-2013.

Kod odpadu	2010 r.		2011 r.		2012 r.		2013 r.	
	Masa [Mg]	Oznaczenie procesu unieszkodliwiania	Masa [Mg]	Oznaczenie procesu unieszkodliwiania	Masa [Mg]	Oznaczenie procesu unieszkodliwiania	Masa [Mg]	Oznaczenie procesu unieszkodliwiania
20 03 01	264,10	D1	370,57	D1	372,20	D1	374,08	D1

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice

Celem programu gospodarki odpadami komunalnymi jest podjęcie działań zmierzających do ich minimalizacji, ograniczenie kosztów systemu gospodarki odpadami oraz pełne ich zagospodarowanie między innymi poprzez selekcję i odzysk surowców wtórnych.
Cele gospodarki odpadami komunalnymi zawarte w planie gospodarki komunalnymi dla Gminy Chłopice na lata 2004-2015 przyniosły wymierne efekty już w roku 2007 gdzie poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i poużytkowych określony Rozporządzeniem

Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2001r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 104, poz. 982) wyniósł :

- opakowania z tworzyw sztucznych - 25% - tj.31 Mg
- opakowania z papieru i tektury - 48% - tj.42 Mg
- opakowania ze szkła gospodarczego - 40% - tj.43 Mg
- opakowania wielomateriałowe - 25% - tj.2,5Mg

Uzyskanie w/w wskaźników wymagało pełnego zaangażowania gospodarstw domowych, jednostek usługowo - handlowych itp. W tym celu niezbędne było stworzenie odpowiedniego systemu zbiórki odpadów na terenie całej gminy, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ich selekcję u ich źródła wytworzenia czyli gospodarstw domowych.

1. Stworzenia systemu pozyskania i zagospodarowania odpadów wielkogabarytowych

2. Pełnego egzekwowania od mieszkańców przestrzegania przepisów ustawy o utrzymaniu i czystości na terenie gminy oraz Regulaminu przyjętego przez Radę Gminy.

System pozyskania i zagospodarowania odpadów wielkogabarytowych po części został stworzony, gdyż istnieje możliwość zbiórki odpadów wielkogabarytowych poprzez odbiór bezpośrednio od ich właścicieli. Takie zbiórki organizowano jeden raz w roku w latach poprzednich a obecnie dwa razy do roku. Ponadto istnieje możliwość odstawienia odpadów wielkogabarytowych indywidualnie do zorganizowanego na terenie gminy Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

W latach 2005-2008 nie zanotowano spadku, wręcz przeciwnie minimalny wzrost ilości mieszkańców objętych zorganizowana zbiórką odpadów. Aktualnie objętych jest nią około 100% mieszkańców Gminy Chłopice.

Tab.29. Ilość gospodarstw objętych zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych.

Lata	Ilość gospodarstw domowych (szt.)	Ilość gospodarstw objętych zorganizowaną zbiórką odpadów (szt.)	% zawartych umów
2007	1300	945	72
2008	1305	949	73
2010	1316	970	74
2013	1320	1320	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice

Gmina Chłopice za pośrednictwem Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu Sp. z o.o. (Zakład Oczyszczania Miasta) systematycznie prowadziła wyposażanie wszystkich gospodarstw domowych w worki foliowe i pojemniki do selektywnego gromadzenia odpadów, oraz odbierania tych odpadów według ustalonego harmonogramu.

Zgodnie z zapisami Planu gospodarki odpadami jaki obowiązywał i obowiązuje na terenie naszej gminy dla osiągnięcia założonych celów, konieczne było podjęcie następujących

kierunków działań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi:

1. Podnoszenie świadomości społecznej mieszkańców gminy poprzez ciągłą edukację, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów segregacji.
2. Wprowadzanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponad lokalnym.
3. Konsekwentne wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów na obszarze całej gminy.
4. Wdrażanie systemów zbiórki i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.
5. Rozwój systemów zbiórki i zagospodarowania odpadów wielkogabarytowych.

Uwieńczeniem realizacji założeń gminnego planu gospodarki odpadami było wprowadzenie w 2012 roku zmian do ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Najistotniejszą zmianą w tej ustawie jest to, że na gminy został przełożony cały ciężar obowiązków związanych z utrzymaniem czystości i porządku. Gmina musi zorganizować odbiór odpadów komunalnych w taki sposób by z całej odebranej masy uzyskać przewidziany na dany rok procent selektu. Wymogi co do uzyskania selektu wskazują podpisane przez nasz kraj dyrektywy unijne. Ponadto zgodnie z art. 3 zadaniem gminy jest: objęcie systemem wszystkich mieszkańców gminy, tworzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów, organizacja całego przedsięwzięcia łącznie z poborem od mieszkańców należności za wywóz nieczystości. A zatem pobór należności wiąże się z prowadzeniem postępowań egzekucyjnych.

Na obszarze gminy została wprowadzona selektywna zbiórka odpadów systemem „u źródła" stosowane są do tego celu worki przeznaczone do selektywnej zbiórki opakowań ze szkła, tworzyw sztucznych, metali, papieru i tektury. Natomiast od kilku lat funkcjonuje system selektywnej zbiórki szkła bezbarwnego i kolorowego do specjalnych pojemników. Pojemniki ustawione w sąsiedztwie „centra zbiórki" przy szkołach i obiektach użyteczności publicznej.
System „u źródła" jest najskuteczniejszą, a zarazem najtrudniejszą formą selektywnej zbiórki odpadów tj. indywidualna zbiórka na każdej posesji. Otrzymanie czystych, jednorodnych odpadów jest zaletą tej formy.
Unieszkodliwienie zebranych zmieszanych odpadów odbywa się poprzez składowanie ich na składowisku odpadów komunalnych w miejscowości Młyny gm. Radymno.

W sposób następujący przedstawia się wytwarzanie i unieszkodliwianie odpadów powstałych w wyniku oczyszczania ścieków komunalnych z terenu całej naszej gminy.

Tab.30. Ilość wytworzonych odpadów z oczyszczania ścieków (obliczenia własne).

Kod odpadu	Nazwa odpadu	Rok [Mg]			
		2005	2006	2007	2008
19 08 01	Skratki	2,62	2,98	4,50	4,28
19 08 05	Komunalne osady ściekowe	38,88	33,39	34,11	35,90
Razem		**41,50**	**36,37**	**38,61**	**40,18**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice.

Tab.31. Sposób postępowania z wytworzonymi odpadami z oczyszczania ścieków (Mg/rok).

Lata	Masa przekazanych odpadów			odbiorca odpadów
	oczyszczania Chłopice	oczyszczalnia Zamiechów	Razem	
2005	16,73	27,07	43,80	PGKiM Jarosław
2006	13,75	14,09	27,84	PGKiM Jarosław
2007	15,78	11,62	27,40	PGKiM Jarosław
2008	22,04	19,04	41,80	PGKiM Jarosław

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice.

Sposób postępowania z wytworzonymi w oczyszczalniach ścieków odpadami jest zgodny z przyjętymi w planie gospodarki odpadami celami i kierunkami.

Dla gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym, postawiono do realizacji następujące cele:

a) ograniczenie powstawania odpadów gospodarczych,

b) zwiększenie ilości odpadów wykorzystanych i ponowne wykorzystanie w procesach produkcyjnych,

c) unieszkodliwienie odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska.

Mając na uwadze obecną politykę państwa w zakresie ochrony środowiska promującą wdrożenie nowych technologii mało i bezodpadowych oraz to, że na terenie Gminy Chłopice nie ma większych zakładów należy wnioskować, że powyższe cele zostają spełnione zwarzywszy na fakt, że w wyniku prowadzonej działalności przez podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Chłopice powstają większości odpady komunalne.

Podstawowym założeniem polityki gospodarki odpadami niebezpiecznymi jest przyjęcie systemu zapewniającego osiągniecie następujących celów:

a) przeciwdziałanie powstawaniu odpadów niebezpiecznych,

b) gospodarka odpadami niebezpiecznymi oraz ich unieszkodliwienie.

Notuje się systematyczny wzrost ilości osadów ściekowych, co związane jest z większą ilością oczyszczanych ścieków. W oczyszczalniach najwięcej powstało ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych, które stanowiły ok. 90% powstających w nich odpadów. Sposób postępowania z wytworzonymi w oczyszczalniach ścieków odpadami jest zgodny z przyjętymi w planie gospodarki odpadami celami i kierunkami. Wytworzony na oczyszczalni osad jest w 100% wywożony na wysypisko zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Bez odpowiedniej edukacji ekologicznej, najlepszy program gospodarowania odpadami na terenie gminy nie spełni oczekiwań jego twórców. Nie ma nic ważniejszego jak wypracowanie u mieszkańców gminy pewnych nawyków zmierzających do ograniczania liczby wytwarzanych odpadów i właściwego postępowania z nimi. Podstawą do wykształcenia wśród grup społecznych odpowiedzialnych i świadomych zachowań wobec środowiska przyrodniczego i materialnego jest edukacja ekologiczna. Edukacja w zakresie promowania prawidłowych nawyków w postępowaniu z odpadami prowadzona jest przez różne instytucje, szkoły w ramach nauczania formalnego i różnych działań i akcji (np. sprzątanie świata itp.).

Realizacja zadań edukacyjnych prowadzona jest przez promowanie działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów. Realizowane to jest po przez promowanie korzystania z wielorazowych toreb na zakupy, opakowań wielokrotnego użytku, organizowanie konkursów dla podmiotów gospodarczych wdrażających technologie bezodpadowe, tworzenie portali internetowych zawierających informacje o sposobach unikania wytwarzania odpadów – zarówno komunalnych przez gospodarstwa domowe, jak i przemysłowych. Wspieranie odzysku odpadów odbywa się poprzez organizowanie szkolnych konkursów na zbieranie jak największej ilości surowców wtórnych (makulatury, szkła, złomu plastiku), organizowanie turniejów wiedzy na temat odzysku i recyklingu, stałe informowanie mieszkańców o istnieniu systemu separatywnej zbiórki odpadów poprzez plakaty w sklepach, budynkach użyteczności publicznej, ulotki dostarczane mieszkańcom do domów.

2.5.5 Gazyfikacja

Jednym z podstawowych nośników energetycznych przyjaznych dla środowiska, znajdujących coraz szersze zastosowanie jest gaz sieciowy, który używany jest przede wszystkim na potrzeby bytowe, grzewcze i przemysłowe. W coraz większym zakresie gaz wykorzystywany jest jako alternatywny rodzaj paliwa stosowany w kotłowniach produkujących ciepło, wypierając paliwa stałe, charakteryzujące się w procesie spalania wysokim stopniem emisji szkodliwych związków do środowiska naturalnego. Ma to miejsce szczególnie na terenach, gdzie brak jest scentralizowanych źródeł ciepła.

Gmina Chłopice płożona jest w zasięgu terytorialnym działania Karpackiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. w Tarnowie (siedziba w Tarnowie przy ul. Wita Stwosza 7), która jest jedną z sześciu strategicznych spółek w Grupie Kapitałowej PGNIG S.A. Jednym z ośmiu oddziałów Karpackiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. jest Zakład Gazowniczy w Rzeszowie (siedziba ul. Wspólna 5, 35 – 205 Rzeszów).

Karpacka Spółka Gazownictwa prowadzi działalność na terenie czterech województw polski południowo-wschodniej: małopolskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego i lubelskiego. Obszar ten należy do najbardziej zgazyfikowanych rejonów kraju (74%, przy średniej krajowej 41%). Jako Operator Systemu Dystrybucyjnego zapewnia bezpieczną i niezawodną dostawę gazu ziemnego do ponad 1,4 miliona odbiorców indywidualnych i przemysłowych. Obsługą klienta, eksploatacją i rozbudową sieci zajmują się Oddziały - Zakłady Gazownicze, zlokalizowane w: Jarosławiu, Jaśle, Kielcach, Krakowie, Lublinie,

Rzeszowie, Sandomierzu i Tarnowie. W strukturach Zakładów Gazowniczych funkcjonuje 47 Rejonów Dystrybucji Gazu oraz 25 Punktów Dystrybucji Gazu.

Karpacka Spółka Gazownictwa posiada Zintegrowany System Zarządzania Jakością, Środowiskiem, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy oraz Bezpieczeństwem Informacji - ISO. Narzędzie to wspomaga kadrę zarządzającą w realizacji misji i strategii firmy, daje możliwość szybkiego dostosowania organizacji do zmian prywatnych i rynkowych, ciągłego doskonalenia standardów obsługi klienta oraz współpracy z kontrahentami, daje gwarancję przestrzegania norm jakościowych, bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego.

Zakład Gazowniczy w Rzeszowie swoją działalnością obejmuje część województwa podkarpackiego - powiaty: leżajski, łańcucki, ropczycko sędziszowski, strzyżowski, mielecki, kolbuszowski, rzeszowski, jarosławski, lubaczowski, przemyski, przeworski brzozowski, miasto Rzeszów.

Łączna, długość sieci gazowej w obrębie działalności Zakładu Gazowniczego w Rzeszowie wynosi ponad 13 tys. km., pod zakład podlega 82 gminy, które są w 94 procentach zgazyfikowane. Dostarczany do odbiorców gaz ziemny to gaz systemowy (normowany) wg PN-C-04753, którego średnie ciepło spalania wynosi 40,1 MJ/m^3.

Informacje dotyczące stanu gazyfikacji Gminy Chłopice wg. uzyskanych danych statystycznych z Oddziału Zakładu Gazowniczego w Rzeszowie na 31.12.2012r.

Sieć gazowa na terenie Gminy Chłopice obsługiwana jest przez Karpacką Spółkę Gazownictwa sp. z o.o. w Tarnowie, Oddział Zakład Gazowniczy w Rzeszowie, Rejon Dystrybucji Gazu w Przemyślu ul. Rogozińskiego 40.

Odbiorcy gazu na terenie Gminy Chłopice zasilani są techniką średniego ciśnienia poprzez sieć gazociągów z przyłączami domowymi ze stacji red – POM. I-go stopnia w Ostrowie Gmina Radymno. Gmina Chłopice zgazyfikowana jest w 100%. Miejscowości zgazyfikowane:

Łowce – 1987 r., Lutków 1987 r., Zamiechów 1989 r., Dobkowice 1992 r., Boratyn 1992 r., Jankowice 1997 r., Chłopice 1992 r.

Podstawowe dane statystyczne :

- liczba stacji red. pom. I stopnia będących własnością O/ZG w Rzeszowie – 0 szt.
- liczba stacji red. pom. I stopnia będących własnością OGP GAZ – SYSTEM – 2 szt.
- liczba stacji red. pom. I stopnia własność PGNiG O/Sanok - 0 szt.
- liczba stacji red. pom. I stopnia własność inna /odbiorcy gazu/ - 0 szt.
- liczba stacji red. pom. i red. II stopnia - 0 szt.
- ilość zgazyfikowanych wsi - 7
- długość gazociągów średniego ciśnienia 69 059,6 m
- długość przyłączy domowych 16 572 m
- liczba przyłączy 928 szt.

Istniejąca sieć gazowa posiada rezerwy przepustowości gwarantujące dostawę gazu dla odbiorców istniejących i powstającej zabudowy w granicach przepustowości istniejącej sieci gazowej. W przypadku ewentualnego zapotrzebowania większych ilości gazu do celów

przemysłowych lub innych, O/ZG w Rzeszowie podejmie zamierzenia inwestycyjne po dokonaniu uprzednio analizy przepustowości sieci oraz uzasadnienia ekonomicznego celowości inwestycji. Budowa infrastruktury gazowej realizowana jest na bieżąco dla potrzeb poszczególnych Klientów po uprzednim zawarciu umów o przyłączenie do czynnej sieci gazowej. Zużycie gazu w Gminie Chłopice w 2012 roku wynosiło 593,7 tys. Nm^3, w tym, w gospodarstwach domowych 378,2 tys. Nm^3 (do celów ogrzewania mieszkań zużyto około 52% gazu zużytego w gospodarstwach domowych). Obecnie (stan na 31.12.2012 rok) z dostaw gazu sieciowego korzysta 902 odbiorców.

Tab.32. Szacunkowe zapotrzebowanie na gaz ziemny w Gminie Chłopice (w tys. Nm^3) przedstawia poniższa tabela:

Wariant	***do roku 2017***	***do roku 2022***	***do roku 2028***
Podstawowy	630,2	666,7	703,20
Efektywnościowy	630,2	670	720

Powyższe prognozy wynikają z przewidywanego sukcesywnego zmniejszania się udziału paliw węglowych w produkcji ciepła na rzecz paliw gazowych i energii elektrycznej. W wariancie Efektywnościowym uwzględniono większe wykorzystanie źródeł odnawialnych energii.

2.5.7 Prognoza zapotrzebowania na moc i energię elektryczną

Do czynników kształtujących wielkość zapotrzebowania na energię elektryczną należą przede wszystkim:

- aktywność gospodarcza, rozumiana jako wielkość produkcji i usług oraz aktywność
- społeczna, czyli liczba mieszkań, standard i komfort życia mieszkańców,
- cena, w odniesieniu do możliwości wykorzystania innych nośników energii (np. do ogrzewania pomieszczeń) oraz oszczędności;
- energochłonność produkcji i usług oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (energochłonność) do przygotowania posiłków, c.w.u., oświetlenia, napędu sprzętu gospodarstwa domowego, itp.

W okresie do 2028 roku zakłada się wzrost zużycia energii elektrycznej do przygotowania posiłków, ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej. Wzrost ten uwarunkowany jest wyposażeniem gospodarstw domowych w odpowiednie urządzenia, stanem sieci elektrycznej niskiego napięcia i instalacji elektrycznych w budynkach oraz względami ekonomicznymi. Wysoka cena energii elektrycznej nie sprzyja wykorzystaniu jej do omawianych celów (szczególnie do ogrzewania pomieszczeń). Jednak zalety energii elektrycznej jako wygodnego i czystego źródła energii powodują, że pewna część odbiorców wybierze ten sposób ogrzewania i przygotowania posiłków.

Prognoza zapotrzebowania na energię elektryczną - założenia ogólne:

1) zapotrzebowanie na energię elektryczną dla odbiorców indywidualnych dotyczy głównie oświetlenia, napędu sprzętu gospodarstwa domowego i ewentualnie wytwarzania c.w.u. Energia elektryczna konsumowana przez gospodarstwa domowe, tj. wykorzystywana na cele socjalno-bytowe stanowi obecnie największy odbiór i taka struktura zużycia utrzymana zostanie w okresie prognozy.
2) wykorzystanie energii elektrycznej do celów grzewczych jest i będzie w najbliższym czasie marginalne.
3) całkowite zużycie energii na poziomie gminy w 2012 roku wyniosło 907,9 MWh.
4) zużycie energii elektrycznej na oświetlenie uliczne i drogowe kształtowało się na poziomie 154308 kWh. Szacunkowo przyjęto, iż z uwagi na rozwój gminy i powstawanie nowych ulic, wzrośnie zużycie energii na w/w cel średnio o około 5%;

Dodatkowo przyjęto, że rozwój gminy w zakresie gospodarczym będzie się odbywał zgodnie ze wskaźnikami rozwoju makroekonomicznego całego kraju. Prognozy dotyczące zużycia energii elektrycznej w Polsce według *„Polityki energetycznej Polski do 2030 roku"* wskazują, że zapotrzebowanie na energię elektryczną (w stosunku do roku bazowego 2006) wzrastać będzie w średniorocznym tempie zbliżonym do 2,3%, przy czym przyrosty będą relatywnie niższe w pierwszym okresie 10-letnim prognozy. Uwzględniając informacje otrzymane z zakładu energetycznego oraz powyższe założenia i uwagi proponuje się wariantową prognozę zapotrzebowania na energię elektryczną na terenie Gminy Chłopice:

Wariant I - przyjęto wyłącznie założenia i prognozy uwzględniające skutki spowolnienia gospodarczego, a także realizację polityki energetycznej Unii Europejskiej, w tym pakietu klimatyczno - energetycznego zawarte w dokumencie „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku";

Wariant II - uwzględnia prognozy zawarte w dokumencie „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku" oraz obserwowane w ostatnim okresie zmiany zapotrzebowania na energię elektryczną w Gminie Chłopice w oparciu o przyrost nowych odbiorców, tempo zagospodarowywania terenów inwestycyjnych przewidzianych pod zabudowę mieszkaniową, rekreację i działalność gospodarczą.

Tab.33. Wyniki prognozy w zależności od przyjętego wariantu:

2012	Wariant	**2017**	**2022**	**2028**
(MWh)	#	(MWh)	(MWh)	(MWh)
907,9	Wariant I	917,74	918,79	920,42
	Wariant II	971,89	919,24	920,51

Szacunkowa wielkość zużycia energii elektrycznej zależna będzie od rozwoju gospodarczego gminy oraz poziomu życia mieszkańców w przyszłości. W okresie perspektywistycznym przyrost zapotrzebowania na energię elektryczną dotyczy:

- odbiorców indywidualnych - wywołany rozwojem budownictwa mieszkaniowego, który będzie się odbywał poprzez budowę domów jednorodzinnych, stałym przyrostem liczby urządzeń elektrycznych wykorzystywanych w gospodarstwach domowych (sprzęt AGD, rtv, komputery itp.) oraz przewidywanym wzrostem wykorzystania energii elektrycznej do ogrzewania;
- podmiotów gospodarczych, w tym:
- usług, rzemiosła i obiektów użyteczności publicznej, które powstaną w dostosowaniu do rozwoju budownictwa; wydaje się jednak, że w tej dziedzinie nie nastąpi zbyt duży przyrost zapotrzebowania energii, ponieważ osiągnięty został pewien stan nasycenia w tym zakresie;
- pozostałych form działalności gospodarczej - wywołany rozwojem istniejących i powstawaniem nowych podmiotów; określenie potrzeb perspektywistycznych jest niezwykle trudne, ponieważ nie znane są rodzaje działalności gospodarczej, które mogą się pojawić na terenie gminy; mając jednak na uwadze tendencje do wprowadzania nowoczesnych, energooszczędnych technologii założono, że przyrost ten nie będzie wysoki w stosunku do stanu obecnego;
- gospodarki komunalnej - przewiduje się znaczny wzrost zapotrzebowania: powstaną nowe ulice, oczyszczalnie i przepompownie ścieków, wzrośnie zapotrzebowanie energii związane z rozbudową infrastruktury technicznej. Związany z tym wzrost zapotrzebowania na energię będzie częściowo zrekompensowany zmniejszeniem jej zużycia w wyniku modernizacji i wprowadzania energooszczędnych urządzeń

Prognozy zapotrzebowania na energię elektryczną, tak jak i na ciepło, gaz ziemny, obarczone są zwykle niepewnością ze względu na niemożliwy do precyzyjnego określenia poziom zmian cen nośników energii. Zmiany cen nośników mogą wpływać zarówno na wielkość zużycia energii, jak i na strukturę zużycia przez odbiorców poszczególnych nośników energii.

Zamierzenia modernizacyjne i inwestycyjne

Zamierzenia inwestycyjne wyznaczone na szczeblu krajowym i regionalnym to przede wszystkim przeprowadzenie działań usprawniających stan infrastruktury energetycznej, w tym zapewnienie właściwego dostępu do zaopatrzenia ludności i podmiotów gospodarczych na wsi w energię elektryczną oraz poprawę jej jakości (rozwój elektryfikacji wsi). Zgodnie z informacjami uzyskanymi od PGE Dystrybucja S.A. Rejon Energetyczny Jarosław w latach 2015-2018 nie zakłada na terenie Gminy Chłopice oprócz miejscowości Łowce i Dobkowice prac inwestycyjnych:

Miejscowość Dobkowice :

- 1000 mb linii LSN

- pięć stacji słupowych
- 7000 mb linii Lnn,

Miejscowość Łowce: Inwestycja dot. modernizacji sieci obecnie w fazie wydanego pozwolenia na budowę, do realizacji :

- 9 km. średniego napięcia
- 6 stacji słupowych
- 9 km. sieci Lnn.

Przeprowadzenie kompleksowych działań usprawniających stan infrastruktury energetycznej, w tym zapewnienie właściwego dostępu do zaopatrzenia ludności i podmiotów gospodarczych w energię elektryczną oraz poprawę jej jakości uznaje się za działania niezbędne dla rozwoju obszarów wiejskich, w tym dla unowocześnienia rolnictwa, rozwoju działalności gospodarczej oraz przyciągnięcia atrakcyjnych inwestycji. Finansowanie inwestycji planowane jest ze środków własnych zakładu energetycznego, które pozyskiwane są z wpływów za przesył energii elektrycznej do odbiorców.

Przedsiębiorstwa energetyczne (zgodnie z zapisami Ustawy Prawo Energetyczne - art. 7, ust. 1) uzależniają rozbudowę sieci elektroenergetycznej i przyłączenie nowych odbiorców od spełnienia ekonomicznych kryteriów opłacalności dostaw, przy założeniu, że istnieją techniczne warunki realizacji inwestycji.

Tereny rozwojowe Gminy Chłopice

(pod zabudowę mieszkaniowo – usługową, działalność gospodarczą).

,,Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chłopice" przewiduje rozwój kierunku rozwoju osadnictwa mieszkaniowego,

<u>Budownictwo mieszkaniowo-usługowe</u>

Tereny pod intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowo-usługowego (zabudowa zagrodowa, jednorodzinna) wg „Studium..." kształtowane są w nawiązaniu do istniejącej zabudowy, przede wszystkim z wykorzystaniem istniejących rezerw wolnych działek wzdłuż dróg gminnych i powiatowych wszystkich miejscowości.

Zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy bilans terenów pozarolniczych przedstawia się w sposób następujący :

W terenach zabudowy mieszkaniowej minimalna powierzchnia nowo tworzonej działki wynosi:
a) w zabudowie zagrodowej 0,15 ha,
b) w zabudowie jednorodzinnej wolnostojącej 0,09 ha.

Przy założeniu mocy przyłączeniowej o wartości od 12 do 16 kW dla pojedynczej działki przeznaczonej pod zabudowę jednorodzinną bądź zagrodową łączna moc wynikająca z iloczynu liczby działek i przypisanych im mocy przyłączeniowych (z uwzględnieniem

współczynnika jednoczesności) oszacowana została na maksymalnym poziomie 10,5 MW; Wskazane, szacunkowe zapotrzebowanie mocy obliczono przy założeniu zagospodarowania terenów pod budownictwo mieszkaniowe w całości - wyniki dotyczą całkowitych potrzeb energetycznych rozpatrywanego obszaru. Obecne tempo przyrostu nowych mieszkań (a tym samym odbiorców energii elektrycznej) kształtuje się na przeciętnym poziomie 4 - 5 mieszkań rocznie, co stanowi o ruchu budowlanym oraz stosunkowo długim okresie pełnego zagospodarowania tych terenów, wykraczającym poza ramy czasowe niniejszego opracowania.

Perspektywa rozwoju rozdzielczej sieci SN i nn, wiązać się będzie z tempem zagospodarowania poszczególnych obszarów, rodzajem i liczbą nowych odbiorców oraz lokalizacją inwestycji. Indywidualne budownictwo mieszkaniowe rozwija się również na działkach rozproszonych, bądź poprzez dogęszczenie terenów już zainwestowanych (np. uzupełnienie istniejących fragmentów ciągów zabudowań przydrożnych), które występują w każdej miejscowości.

Nie oszacowano wielkości zapotrzebowania mocy elektrycznej przez potencjalnych nowych inwestorów w zakresie usług i drobnej wytwórczości ze względu na brak obecnie możliwości określenia potencjalnego inwestora oraz struktury prowadzonej działalności.

2.5.8 Budownictwo

Zabudowa mieszkaniowa ukształtowana została w oparciu o podstawową i tradycyjną funkcję gminy, jaką jest rolnictwo.

Podstawowym elementem struktury osadniczej Gminy Chłopice jest zabudowa mieszkaniowa wchodząca w skład gospodarstw rolnych (zabudowa zagrodowa) ukształtowana w oparciu o dostępność komunikacyjną. Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy utrwala istniejącą sieć osadniczą, rozmieszczoną dość równomiernie i zakłada rozwój budownictwa wiejskiego w sposób organiczny i skoordynowany na bazie tradycyjnej struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Stan budynków wskazuje, że niektóre z obiektów wymagają modernizacji, ze względu na ich odległy czas budowy. W szczególności w zakres remontu wchodzi termoizolacja budynków, jak i wymiana pokryć dachowych z eternitu na inne. W ostatnich latach na terenie naszej gminy pojawiają się w większości tylko budynki mieszkalne z małymi budynkami gospodarczymi, tego typu zagrody służą tylko do zamieszkania bez prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Na terenie Gminy Chłopice (dane wg GUS – www.stat.gov.pl) stan na koniec 2009 roku znajdują się 1314 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 134099 m². Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie wynosiła 4,36 osoby, dla województwa podkarpackiego 3,39 osoby. Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania 102,05 m², Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania dla województwa 78,3m².

Statystyczny mieszkaniec Gminy ma do swojej dyspozycji 23,37m² powierzchni mieszkaniowej. Sytuacja mieszkaniowa ludności gminy ulega systematycznej poprawie, jest to wynikiem przyrostu nowych mieszkań o wyższym standardzie.

Tab.34. Warunki mieszkaniowe na terenie Gminy Chłopice w porównaniu do warunków przeciętnych w powiecie i w województwie

Wyszczególnienie:		**Gmina Chłopice**	**Powiat Jarosławski**	**Województwo podkarpackie**
Przeciętna	liczba izb w mieszkaniu:	4,30	3,95	3,97
	liczba osób na 1 mieszkanie:	4,36	3,58	3,39
	liczba osób na 1 izbę:	1,01	0,90	0,85
	pow. użytkowa 1 mieszkania (m^2):	102,05	81,49	78,3
	pow. użytkowana 1 osobę (m^2):	23,37	22,74	23,0

** dane GUS - www.stat.gov.pl, obliczenia własne*

Z powyższego wynika, iż na tle województwa i powiatu, gmina dysponuje zasobami mieszkaniowymi znacznie lepszymi pod względem warunków zamieszkania od przeciętnych na terenie powiatu i województwa.

W Gminie Chłopice prawie w 100% mieszkania stanowią własność prywatną. – dane Narodowego Spisu powszechnego Ludności i Mieszkań :

Tab. 35. Zasoby mieszkaniowe, podział do 2006 roku według okresu budowy

Okres budowy	**Wyszczególnienie:**		
	Ogółem:	**Powierzchnia użytkowa** (w m^2)	**Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania** (w m^2)
przed 1918	20	1160	58
1918-1944	220	17600	80
1945-1970	320	25600	80
1971-1978	310	37200	120
1979-1988	250	30000	120
1989-2000*	100	11200	112,0
2001-2006*	80	9416	117,70

Źródło: Dane Narodowego powszechnego spisu ludności i mieszkań

**łącznie z budynkami będącymi w budowie*

Zmiany w zasobach mieszkaniowych Gminy Chłopice w latach 2007-2010 przedstawia poniższe zestawienie:

Tab.36

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010
Liczba mieszkań	1300	1305	1314	1316
Liczba izb	5585	5610	5663	5686
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	4,30	4,31	4,32	4,32
Powierzchnia użytkowa (w m^2)	132178	132803	134099	134638
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m^2)	101,67	101,76	102,05	102,30
Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę (w m^2)	23,66	23,67	23,67	23,67

** dane GUS - www.stat.gov.pl, obliczenia własne*

Z powyższego zestawienia wynika, iż na terenie gminy Chłopice znaczny procent stanowią budynki wybudowane przed 1988 roku obecnie budynki te są remontowane np. poprzez termoizolację. Budynki które były docieplane w fazie budowy tj. od roku 2000 stanowią zaledwie 15% wszystkich mieszkań. Pozostała część jest sukcesywnie remontowana.

Stan zabudowy mieszkaniowej , należy ocenić pod kątem okresu powstania, technologii wykonania oraz stosowanych materiałów budowlanych. Zastosowane technologie w budynkach zmieniały się wraz z upływem czasu i rozwojem technologii wykonania materiałów budowlanych i wykończeniowych. Począwszy od najstarszych budynków, w których zastosowano mury wykonane z cegły wraz z drewnianymi stropami, kończąc na budynkach najnowocześniejszych , gdzie zastosowano najnowocześniejsze docieplenie.

Z posiadanych danych wynika, że Gminę Chłopice, podobnie jak tereny województwa, z każdym rokiem cechuje poprawa warunków mieszkaniowych. W porównaniu do 2007 roku, jakość i komfort mieszkań ogółem uległa znacznemu podwyższeniu. Nastąpił wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej jednego mieszkania o 0,8 m oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na jedna osobę o 0,5 m^2.

Analiza prezentowanych danych wskazuje, że jakość i komfort zamieszkania na terenie gminy z roku na rok ulega nieznacznemu, ale stopniowemu podwyższeniu:

- występuje tendencja wzrostowa liczby izb w mieszkaniu;
- wzrasta przeciętna wielkość powierzchni użytkowej będącej w dyspozycji statystycznego mieszkańca oraz wielkość powierzchni użytkowej mieszkań;
- mieszkańcy gminy dysponują zasobami mieszkaniowymi o parametrach zamieszkania wyższych od przeciętnych w powiecie.

Zmiany te są wynikiem wymiany starej substancji mieszkaniowej i oddawania do użytku mieszkań o większym metrażu, rozbudowy mieszkań już istniejących, jak również procesów demograficznych. W analizowanym okresie nastąpił znaczący, tj. ponad wartości średnie,

przyrost izb i powierzchni użytkowej. Stały wzrost ilości i powierzchni zasobów mieszkaniowych jest przejawem aktywności przede wszystkim osób fizycznych.

Tab. 37. Budynki nowe (mieszkalne i niemieszkalne) oddane do użytkowania w latach 2005-2010:

Wyszczególnienie:	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Razem
Budynki mieszkalne:	12	12	10	5	9	2	50
Powierzchnia użytkowa (m^2):	1740	1680	1385	670,50	1197	266	6938,50
Pow. użytkowa 1 mieszkania (m^2):	145,00	140,00	138,5	134,1	133,00	133,00	146,4
Kubatura mieszkań (m^3)	8 435	8 293	7 575	5 669	6 032	1340	#
Budynki niemieszkalne:	3	2	1	3	2	4	15
Powierzchnia użytkowa (m^2):	420	190	140	422	394	500	2066
Kubatura niemieszkal. (m^3):	1600	912	600	2200	1872	2 230	#

- *dane GUS - www.stat.gov.pl, obliczenia własne*

Standard mieszkań mierzony jest wielkością mieszkania i liczbą izb oraz wyposażeniem w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne. Stan wyposażenia mieszkań w podstawowe urządzenia komunalne ulega systematycznej poprawie. W 2010 roku ponad 82% budynków na terenie gminy wyposażonych było w wodociąg, około 82% budynków mieszkalnych posiadało łazienkę, natomiast około 83% gaz z sieci.

Dane statystyczne dot. standardów mieszkań przedstawia poniższa tabela: Tab.38

Wyszczególnienie:	Liczba mieszkań	Udział %
2010* rok:		
Wodociąg	1081	82
Łazienka	1081	82
Ustęp spłukiwany	1060	80
Centralne ogrzewanie	950	72
Gaz sieciowy	1099	83
Wodociąg, w tym: wodociąg z sieci wodociąg lokalny	1081	81,8
Ciepła woda bieżąca	1081	82
Łazienka	1081	82
Ustęp spłukiwany	1020	77
Gaz z sieci	840	64
Gaz z butli	130	10
Sposób ogrzewania - co. indywidualne	970	74
Sposób ogrzewania - piece	346	26

- *dane GUS - www.stat.gov.pl*

Gmina posiada zasoby terenów pod budownictwo mieszkaniowe i dostateczne rezerwy takich terenów, nie istnieją więc istotne problemy związane z dalszym rozwojem funkcji mieszkaniowej, która zależeć będzie w głównej mierze od zaopatrzenia i zasobności mieszkańców oraz nowych osiedleńców.

2.5.9 Ciepłownictwo

Gmina Chłopice nie posiada sieci ciepłowniczej. Na terenie gminy funkcjonują małe, lokalne kotłownie. Generalnie ogrzewanie obiektów oparte jest na bazie rozwiązań indywidualnych, takich jak piece lub instalacje centralnego ogrzewania. Stosowane paliwo to węgiel, drewno, gaz. Na terenie gminy brak jest obiektów wykorzystujących odnawialne źródła energii.

2.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.6.1 Oświata i wychowanie

Oświata to kluczowa dziedzina w wymiarze ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Im bardziej wykształcone społeczeństwo, tym szybciej i lepiej potrafi się przystosować do realiów zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej.
Na terenie gminy Chłopice funkcjonują następujące jednostki stanowiące bazę oświatową :

- Szkoła Podstawowa w Chłopicach
- Szkoła Podstawowa w Jankowicach
- Szkoła Podstawowa w Dobkowicach
- Publiczne Gimnazjum w Boratynie
- Zespół Szkół w Łowcach
- Szkoła Podstawowa w Zamiechowie

Tab. 39. Liczba uczniów oraz nauczycieli w poszczególnych placówkach oświatowych w Gminie Chłopice wg. stanu na 30.09.2014 r.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli (etatów)	Liczba uczniów na oddział	Liczba nauczycieli na oddział
SP Chłopice	93	8	10,28	11,63	1,29
SP Jankowice	58	6	8,23	9,67	1,38
SP Dobkowice	48	6	7,19	8,00	1,20
Zespół Szkół w Łowcach	158	11	15,95	14,37	1,45
Zespół Szkolno-Przedszkolny - Szkoła Podstawowa w Zamiechowie	29	6	5,48	4,84	0,92
Publiczne Gimnazjum w Boratynie	98	6	13,60	16,34	2,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Chłopicach

W szkołach podstawowych i gimnazjach w Gminie Chłopice uczy się 484 uczniów w 6 jednostkach. Wszystkie szkoły podporządkowane są samorządowi gminnemu.
Wychowanie przedszkolne na obszarze gminy realizowane jest w jednym przedszkolu i 5 oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych.

Tab. 40.Wykaz placówek przedszkolnych

Placówka przedszkolna	Liczba przedszkolaków	Liczba oddziałów	Liczba przedszkolaków na oddział
Oddział Przedszkolny w SP Chłopicach	29	2	14,50
Oddział Przedszkolny w SP Jankowicach	11	1	11
Oddział Przedszkolny w SP Dobkowicach	18	1	18
Oddział Przedszkolny i Przedszkole Samorządowe w Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Zamiechowie	50	3	16,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice na 30.09.2014r.

Do przedszkoli w Gminie Chłopice uczęszcza 108 dzieci, które uczą się w 5 placówkach. Dzieci uczęszczające do przedszkola uczą się samodzielności, otwartości na człowieka, jak współpracować z innymi. Wychowawcy poprzez dobór odpowiednich zabaw czy zachowań wskazują dzieciom podstawę, by te mogły w przyszłości sprostać stawianym wyzwaniom. Rola przedszkolnych placówek w kształtowaniu osobowości młodego człowieka jest bardzo istotna, gdyż intelekt każdego człowieka rozwija się najlepiej pod nadzorem przygotowanej do tego osoby. Wszystkie szkoły z terenu Gminy wyposażone są w pracownie komputerowe.

Tab.50. Komputeryzacja w szkołach gminy Chłopice na koniec 2014 roku

Wyszczególnienie	Ilość komputerów	Ilość pracowni komputerowych	Ilość komputerów podłączonych do internetu	Uczniowie przypadający na jeden komputer
Szkoły podstawowe	79	8	79	3,91
Gimnazja	51	3	51	3,41
Ogółem	130	11	130	3,72

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice

Na terenie gminy Chłopice placówki szkolne to budynki nowe lub po kapitalnym remoncie, spełniające standardy stawiane dla placówek oświatowych. Najgorszy stan bazy lokalowej występuje w miejscowości Chłopice. Od 2013 roku, w obecnie funkcjonującą szkołę nie są ponoszone nakłady na główne remonty budynku ze względu na to, że w budowie jest nowa szkoła, obecnie obiekt w stanie surowym otwartym.

Uczniowie z terenu gminy Chłopice po ukończeniu nauki w gimnazjach mają możliwość kontynuowania nauki w szkołach ponadgimnazjalnych m. in. Zlokalizowanych na terenie powiatu jarosławskiego.

2.6.2 Służba zdrowia

Na terenie gminy Chłopice funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej ,,DORMED" w skład którego wchodzą :

- Ośrodek Zdrowia w Chłopicach
- Ośrodek Zdrowia w Łowcach

W 2013 roku oddano do użytku budynek prywatnego Ośrodka Zdrowia w Chłopicach który spełnia wszystkie wymagane standardy a w szczególności dla osób niepełnosprawnych .
W 2009 roku Gmina Chłopice na własny koszt poddała kapitalnemu remontowi budynek Ośrodka Zdrowia w Łowcach. Wykonano w nim między innymi podjazd dla osób niepełnosprawnych oraz zamontowano windę. Na terenie gminy zatrudnionych jest trzech lekarzy, oraz pięć pielęgniarek tj. dwóch lekarzy rodzinnych oraz stomatolog. Ponadto na terenie gminy w miejscowości Chłopice przy nowym ośrodku zdrowia funkcjonuje nowa apteka czynna we wszystkie dni robocze.
Najbliższy szpital od gminy Chłopice znajduje się w odległości siedmiu kilometrów od miejscowości Chłopice w mieście Jarosławiu, w którym to mieszczą się wszystkie oddziały. Ponadto w 40 – tysięcznym Jarosławiu funkcjonuje kilka specjalistycznych poradni publicznych.

2.6.3 Pomoc społeczna

Pomoc Społeczna sprawowana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chłopicach. GOPS wykonuje zadania własne jak i zlecone w zakresie pomocy społecznej dla osób, rodzin którzy tej pomocy potrzebują .

Celem GOPS jest:

1. umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości;
2. wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia się oraz integracji ze środowiskiem;
3. prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. GOPS wykonuje zadania własne Gminy i zadania zlecone wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz inne zadania zlecone realizowane w oparciu o przepisy szczególne;
5. GOPS realizuje zadania pomocy społecznej:
    - ustawowo zlecone lub powierzone Gminie przez Wojewodę Pomorskiego;

- własne gminy wynikające z Ustawy o pomocy społecznej.

6. Do zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym realizowanych przez GOPS w zakresie pomocy społecznej należą, w szczególności:
   - udzielanie schronienia, posiłku niezbędnego ubrania osobom tego pozbawianym;
   - przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
   - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
   - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
   - dożywianie dzieci;
   - organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania;
   - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osób bezdomnych i innych osób nie mających dochodów i możliwości ubezpieczenia się na pod-stawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym;
   - sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
   - praca socjalna;
   - kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
   - przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
   - pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
   - sporządzanie sprawozdawczości.
7. Do zadań własnych Gminy realizowanych przez GOPS w zakresie pomocy społecznej należą, w szczególności:
   - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych specjalnych;
   - prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
   - przyznawanie pomocy rzeczowej;
   - inne zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z bieżąco rozeznanych potrzeb Gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
   - współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach;
   - organizowanie prac społecznie użytecznych.
8. GOPS realizuje zadania zlecone Gminie określone w ustawie o pomocy społecznej i inne zadania zgodnie z ustaleniami przekazanymi w tej sprawie przez Wojewodę, a w szczególności:
   - opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne;

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- prowadzenie środowiskowego domu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych;
- prowadzenie postępowania wobec dłużników alimentacyjnych;
- przyznawanie i wypłata świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego.

Ocena zasobów pomocy społecznej dla gminy Chłopice za rok 2013 przedstawiała się w następujący sposób dla 5 733 mieszkańców, w tym bezrobotnych 434.

- Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy - 6,
- Liczba osób którym udzielono pomocy i wsparcia – 265
- Liczba rodzin którym udzielono wsparcia - 167, liczba osób w rodzinach – 600
- Liczba osób którym przyznano świadczenie pieniężne – 132, rodzin – 122
- Liczba osób którym przyznano świadczenie niepieniężne – 130, liczba rodzin – 72
- Liczba rodzin z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe – 167
- Udzielona pomoc rodzinom z tytułu:
  a) ubóstwa – 117,
  b) bezrobocia – 94,
  c) niepełnosprawności – 41,
  d) choroby – 64,
  e) bezradności – 120,
  f) alkoholizmu – 26,
  g) ochrony macierzyństwa – 34,
  h) przemocy w rodzinie – 13,
  i) opuszczenia zakładu karnego – 2

2.6.4 Sport

Początki sportu na terenie gminy Chłopice datuje się na drugą połowę XX wieku, kiedy to powstawały pierwsze organizacje, popierające rozwój fizyczny młodzieży. Pierwszy klub sportowy sekcji piłki nożnej na terenie naszej gminy powstał w miejscowości Dobkowice w latach pięćdziesiątych dwudziestego wieku. Jest to najprężniej działający bez przerwy klub na terenie gminy Chłopice. W latach 1995 – 1996 klub LKS – Dąb Dobkowice przez dwa sezony utrzymywał się w lidze międzyokręgowej.

Obecnie na terenie gminy Chłopice zarejestrowanych jest cztery kluby sportowe sekcji piłki nożnej działających przy OZPN – Jarosław (grupa jarosławska).

Tab.51. Zestawienie Klubów Sportowych z terenu Gminy Chłopice

Lp.	Nazwa klubu	Seniorzy klasa	Juniorzy klasa
1.	LKS – Dąb Dobkowice	B	A
2.	LKS – Wiraż Chłopice	B	-
3.	LKS -Tęcza - Jankowice	B	-
4.	LKS - Łęg Łowce	A	A

Ponadto duże osiągnięcia w sporcie mają szkoły z terenu gminy Chłopice w szczególności z miejscowości Łowce. Przez szereg lat młodzież z Zespołu Szkół w Łowcach bierze czynny udział w eliminacjach sportowych na szczeblu powiatowym w sekcjach: tenisa stołowego, piłki siatkowej, piłki nożnej.

Na koniec 2014 roku najlepsze obiekty sportowe posiadają drużyny z LKS – Jankowice, Dobkowice. Ponadto na terenie gminy Chłopice w latach 2012 – 2013 zostały oddane do użytku dwa obiekty sportowe: ,,Orlik - Zamiechów", ,,Orlik – Boratyn". W miejscowości Chłopice cały czas czynna jest mała hala sportowa.

2.6.5 Infrastruktura kulturalna

Działalność kulturalna na terenie Gminy Chłopice skupia się wokół Biblioteki Samorządowej w Chłopicach oraz Filii w Łowcach. Instytucje ta działają na podstawie statutu biblioteki i regulaminów wewnętrznych. Obie placówki biblioteczne wyposażone są w pracownie komputerowe z dostępem do szerokopasmowego Internetu. Biblioteką zarządza kierownik który nadzoruje jej działalność i reprezentuje ją na zewnątrz.

Do podstawowego zakresu działania bibliotek należy :

- Gromadzenie, opracowywanie przechowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwojowi czytelnictwa ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu
- Zaspokajanie potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych mieszkańców
- Udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz
- Prowadzenie działalności informacyjno – bibliotecznej
- Organizowanie i prowadzenie różnych form pracy z czytelnikami

Ponadto zgodnie z zapisem statutowym Samorządowa Biblioteka w Chłopicach podejmuje działania wynikające z potrzeb środowiska lokalnego – między innymi organizuje:

- Zajęcia warsztatowe dla dzieci i młodzieży
- Cotygodniowe zajęcia biblioteczne

- Spotkania z pisarzami
- Zajęcia taneczne dla dzieci
- Spotkania grup zabawowych dla dzieci i rodziców

Biblioteka zapewnia także pomoc organizacjom społecznym, stowarzyszeniom działającym na terenie gminy, sołectwom w organizacji lokalnych imprez kulturalnych typu:

- Wiciu wieńców dożynkowych
- Dożynkach gminnych
- Festynach i innych uroczystościach

2.6.6 Organizacje społeczne

Na terenie gminy Chłopice funkcjonują posiadające osobowość prawną organizacje społeczne. Organizacje społeczne tworzą mieszkańcy gminy w celu popularyzacji ochrony dorobku kultury poprzednich pokoleń, rozwoju miejscowości.

Najważniejszymi organizacjami społecznymi działającymi w gminie są :

- Stowarzyszenie ,,Jankowiczanie" skupiające dwudziestu pięciu członków plus czteroosobowy zarząd. Misją organizacji jest :
  - aktywizacja mieszkańców wsi
  - działalność kulturalna, dziedzictwo kulturowe
  - szerzenie kultury kulinarne

  Stowarzyszenie działa od sześciu lat, gdzie w tym okresie poprzez LGD w Pawłosiowie członkowie stowarzyszenia składali wnioski z małych projektów na :
  - zakup strojów ludowych oraz występów kulturalnych
  - wyposażenie świetlicy wiejskiej w Jankowicach
- Stowarzyszenie ,,Miłośnicy Chłopic". Jest to organizacja powstała w 2013 roku, a cel jej działania jest taki sam jak stowarzyszenia ,, Jankowiczan".

Poza wymienionymi organizacjami na terenie gminy Chłopice funkcjonują jeszcze niżej wymienione Ochotnicze Straże Pożarne :

Tab. 52. Jednostki OSP z terenu Gminy Chłopice

Lp.	Nazwa jednostki	Liczba członków
1	Ochotnicza Straż Pożarna w Chłopicach	54
2.	Ochotnicza Straż Pożarna w Boratynie	29
3.	Ochotnicza Straż Pożarna w Dobkowicach	64
4.	Ochotnicza Straż Pożarna w Jankowicach	25
5.	Ochotnicza Straż Pożarna w Łowcach	39
6.	Ochotnicza Staż Pożarna w Zamiechowie	45
7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Lutkowie	25
Ogółem na koniec 2014 roku		281 członków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG.

Od 2007 roku Ochotnicza Straż Pożarna z Chłopic należy do Krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego. Straż z terenu gminy Chłopice dysponuje sprzętem: lekkimi i średnimi samochodami pożarniczymi, zestawem ratowniczo technicznym – OSP Chłopice, zestawy ratownictwa medycznego, pełne indywidualne wyposażenie strażaka OSP dla 281 osób. Każda jednostka posiada bazę lokalową. Ponadto jednostki wyposażone są w motopompy do wody czystej, do wody zanieczyszczonej, najaśnice (mobilne zestawy oświetleniowe), pilarki, agregaty prądotwórcze, piłę do betonu.

2.7. Dochody i wydatki gminy Chłopice

Podstawowy instrument każdej gminy to jej budżet i polityka gospodarcza. Niżej zamieszczone tabele przedstawiają dane obejmujące dochody i wydatki gminy Chłopice w latach 2008 – 2013 oraz stan jej zadłużenia w latach 2011-2013:

Tab.53. Zestawienie dochodów i wydatków gminy Chłopice w latach 2008-2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
dochody	12 761	12 700	12 887	16 267	15 853	15 203
wydatki	12 226	13 347	14 123	16 903	16 055	16 412
Dochody na 1 mieszkańca gminy ogółem	2,17	2,27	2,29	2,89	2,81	2,71
Wydatki na 1 mieszkańca gminy ogółem	2,16	2,39	2,51	3,00	2,85	2,92

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tab.54. Stan zadłużenia gminy Chłopice

Rok	Dochody [zł]	Kwota długu [zł]	Wskaźnik zadłużenia [%]
2011	18 195 029	2 471 000	13,58%
2012	15 478 276	4 997 000	32,28%
2013	16 017 608	5 997 000	37,44%

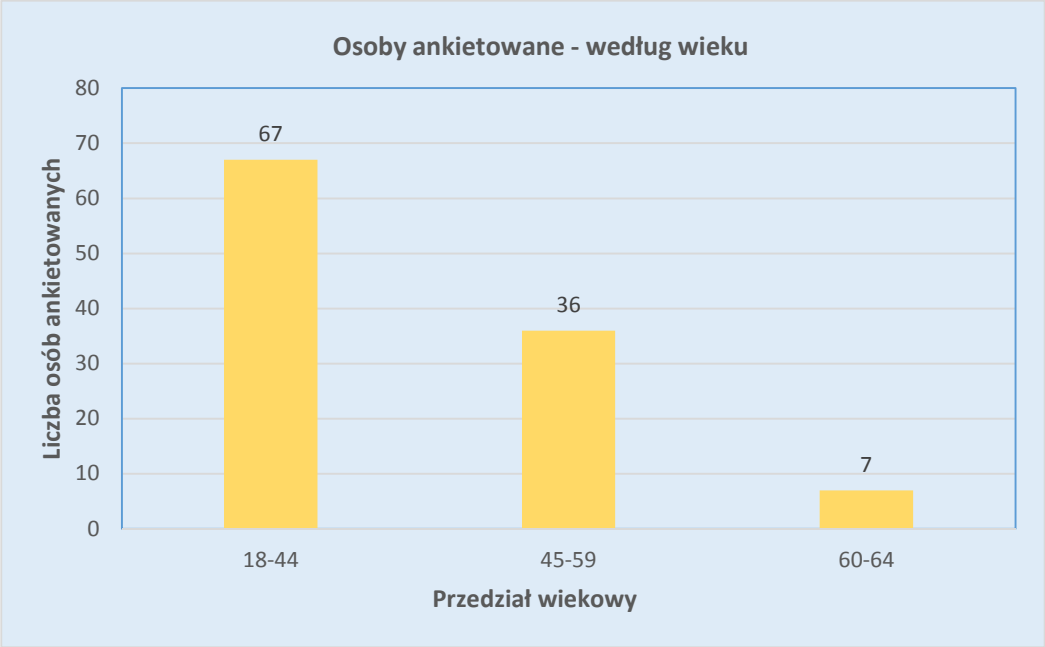
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

3. WYNIKI ANKIET

W badaniu ankietowym możliwość wypowiedzenia się miały osoby związane z Gminą Chłopice. W ankietyzacji wzięło udział 110 osób w różnym wieku, oraz z różnym wykształceniem. Kobiety stanowiły 65,45 %, natomiast mężczyźni 34,55 %.

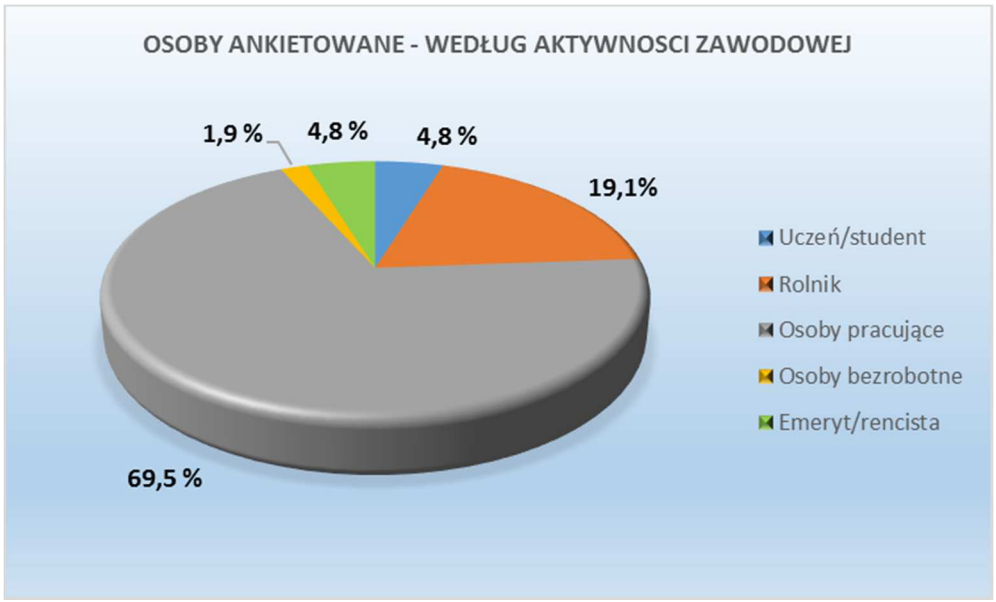
Najliczniejszą grupę wiekową wśród ankietowanych reprezentują osoby w wieku 18 - 44 lat, stanowiąc 60,9 % badanych, osoby w wieku 45 - 59 lat – 32,74 % oraz osoby w wieku 60 - 64 lat, które stanowiły 6,36 % badanych. Osoby poniżej 18 roku życia nie brały udziału w badaniu ankietowym.

Wykres 11: Osoby ankietowane – wg. wieku

Źródło: Opracowanie własne

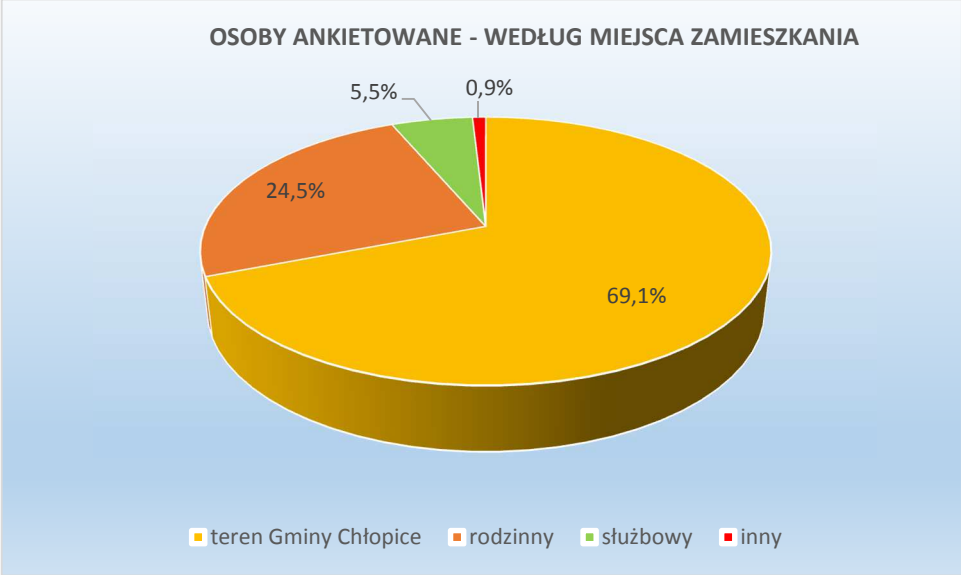
Wykres 12: Osoby ankietowane – wg. aktywności zawodowej

Źródło: Opracowanie własne

Ankietowani respondenci reprezentują różnego rodzaju zawody, jak i posiadają zróżnicowany status społeczny. Najliczniejsza ankietowana grupa osób która złożyła ankiety to osoby pracujące 66,36%, rolnicy 18,18%, uczniowie 4,54%, emeryci 4,54%, osoby bezrobotne 1,81%.

Wykres 13: Osoby ankietowane – wg. miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne

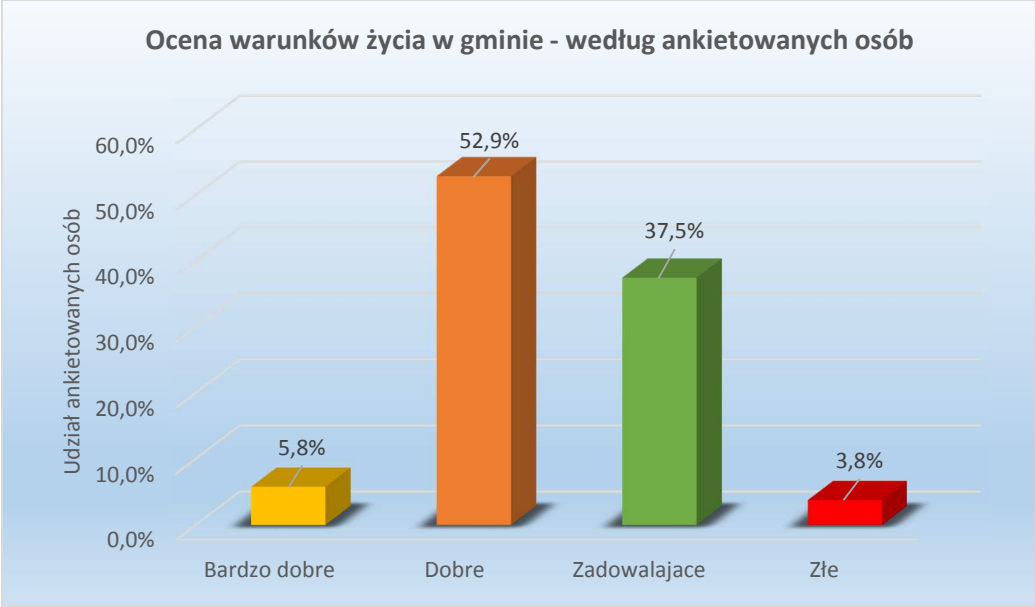
Spośród osób ankietowanych najliczniejszą grupę zajęli respondenci którzy zamieszkują na terenie gminy Chłopice tj. 69,1%. Pozostałe osoby przebywają na terenie gminy w charakterze służbowym 24,5%, charakterze rodzinnym 5,5%, innym 0,9%.

Pytanie nr 1 – Jak ocenia Pan/Pani warunki życia w Gminie

Lp.	Skala ocen	Procent udzielonych odpowiedzi
1.	Bardzo dobre	5,8%
2.	Dobre	52,9%
3.	Zadawalające	37,5%
4.	Złe	3,8%
Razem		100%

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż 52,9% respondentów ocenia warunki życia w gminie jako dobre, a 37,5% jako zadawalające. Jedynie 5,8% osób określa je jako bardzo dobre, natomiast 3,8% jako złe.

Wykres 14: Analiza odpowiedzi ankietowanych osób na pytanie nr 1

Pytanie nr 2 - Proszę ocenić wymienione elementy na terenie Gminy Chłopice

L.p.	Wyszczególnienie	1	2	3	4	5	ocena z pkt. 3,4,5 %
1.	Lokalny rynek pracy	28,89%	43,34%	26,66%	0 %	1,11%	27,77
2.	Opieka zdrowotna	2,72%	19,09%	31,82%	39,09%	7,28%	78,19
4.	Bezpieczeństwo mieszkańców	0%	6,60%	43,40%	45,29%	4,71%	93,40
5.	Edukacja przedszkolna	1,88%	8,49%	25,47%	47,17%	16,99%	89,63
6.	Szkolnictwo podstawowe	0%	0%	18,44%	49,52%	32,04%	100
7.	Szkolnictwo gimnazjalne	0%	0%	15%	58%	27%	100
8.	Dostępność do kultury i rozrywki	3%	14%	42%	35%	6%	83
9.	Dostępność do sportu i rozrywki	1,08%	8,69%	29,35%	45,66%	15,22%	90,23
10.	Infrastruktura drogowa	2,83%	19,82%	41,51%	34,91%	0,93%	77,35
11.	Stan środowiska naturalnego	1,02%	4,08%	18,36%	56,12%	20,42%	94,90
12.	Dostęp do internetu	12,11%	11,12%	31,32%	32,32%	13,13%	76,94
13.	Placówki usługowe	5%	22%	50%	20%	3%	73
14.	Warunki prowadzenia działalności gospodarczej	7,30%	29,16%	47,92%	15,62%	0%	63,54

Z odpowiedzi na pytanie drugie wynika, że respondenci najwyżej ocenili:
- dostęp do szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego,
- bezpieczeństwo mieszkańców,
- dostęp do sportu i rozrywki,
- edukację przedszkolną,

Natomiast elementami najniżej ocenionymi są :

- lokalny rynek pracy
- warunki prowadzenia działalności gospodarczej
- placówki usługowe
- dostęp do internetu

Pytanie nr 3 – Proszę zaznaczyć maksymalnie trzy z niżej wymienionych terminów, które zdaniem Pani/Pana są największym atutem gminy.

L.P.	Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi
1.	Dogodna komunikacja	28,18%
2.	Prorozwojowa polityka gminy	12,72%
3.	Dobra baza oświatowa	43,63%
4.	Wykształcenie mieszkańców	10,90%
5.	Dobry stan środowiska naturalnego	55,45%
6.	Infrastruktura techniczna	6,36%
7.	Zainteresowanie przedsiębiorców	0,90%
8.	Dobry dostęp do internetu	20%
9.	Kultywowanie zwyczajów oraz tradycji	39,09%
10.	Walory krajobrazowe	48,18%
11.	Inny wskazać	0%

Według 55,45% respondentów największym atutem gminy jest dobry stan środowiska naturalnego i walory krajobrazowe 48,18%. Wysoko oceniono także bazę oświatową 43,63%.

Pytanie nr 4 – Proszę zaznaczyć maksymalnie trzy z niżej wymienionych obszarów, które zdaniem Pani/Pana są największym problemem Gminy.

L.P.	Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi
1.	Zanieczyszczone środowisko	4,54%
2.	Słabo rozwinięta sieć przedszkoli	18,10%
3.	Patologie społeczne	36,36%
4.	Przestępczość	3,63%
5	Slaby dostęp do opieki zdrowotnej	10.90%
6.	Niski poziom edukacji	3,63%
7.	Słabo rozwinięta baza turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkowa	40,90%
8.	Zły stan dróg	32,72%
9.	Dostęp do internetu	15,45%
10.	Brak miejsc pracy	90%
11.	Modernizacja ujęć wodnych, kanalizacji	2.72%
12	Wskazać inne :	0%

Największym problemem gminy Chłopice jest brak miejsc pracy 90%. Drugim problemem jest słabo rozwinięta baza turystyczno-rekreacyjna 40,90%. Na trzecim miejscu są patologie społeczne – 36,36%.
- zły stan dróg – 32,72 %
- słabo rozwinięta sieć przedszkoli – 18,10%

- słaby dostęp do internetu – 15,45%
- słaby dostęp do opieki zdrowotnej – 10,90%

Pytanie nr 5 – Które Pani/Pana zdaniem zadania powinny być realizowane w pierwszej kolejności

L.P.	Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi
1.	Remonty budowa przebudowa dróg	58,18%
2.	Nakłady inwestycyjne na szkoły	43,63%
3.	Budowa infrastruktury przy drogach	35,45%
4.	Budowa infrastruktury sportowo – rekreacyjnej	10,00%
5.	Modernizacja świetlic wiejskich	6,36%
6.	Dostęp do internetu	19,09%
7.	Zwiększenie estetyki gminy	17,27%
8.	Zwiększenie pomocy społecznej	9,09%
9.	Wspieranie działań artystycznych, kulturalnych, promocja gminy	32,72%
10.	Wspieranie przedsiębiorców	42,72%
11.	Wspieranie organizacji pozarządowych	16,36%
12.	Wskazać inny problem:	Brak przedszkoli – 2,72%

Zdaniem respondentów w pierwszej kolejności na terenie gminy należy rozwiązać problem remontu przebudowy dróg 58,18%, nakłady inwestycyjne na szkoły 43,63%, wsparcie przedsiębiorców – 42,72%, budowę infrastruktury drogowej 35,45%, wsparcie działań artystycznych i kulturalnych 32,72%. Najmniej środków respondenci wydali by na świetlice wiejskie 6,36%, budowę infrastruktury rekreacyjno-sportowej 10,00%.

Pytanie 6 – Jakie problemy społeczne zdaniem Pani/Pana należy rozwiązać w pierwszej kolejności

L.P.	Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi
1.	Bezrobocie	89%
2.	Bieda	20,90%
3.	Przestępczość	1,82%
4.	Przemoc w rodzinie	9,09%
5.	Narkomania	3,63%
6.	Mała aktywność środowisk lokalnych	25,45%
7.	Emigracja młodych	71,82%
8.	Niedobór organizacji pomocowych w znalezieniu pracy	31,82%
9.	Wskazać inny problem społeczny :	Alkoholizm – 1,81%

Najpoważniejszym problemem społecznym na terenie naszej gminy jest bezrobocie 89%. Równie ważnym problemem społecznym jest emigracja społeczeństwa 71,82%. Na trzecim miejscu znajduje się niedobór organizacji pomocowych w znalezieniu pracy 31,82%. W dalszej kolejności znalazły się :
- mała aktywność środowisk lokalnych – 25,45%
- bieda 20,90%
- przemoc w rodzinie 9,09%
- narkomania 3,63%

- przestępczość 1,82%
- alkoholizm 1,81%

Pytanie 7 - Jakie kierunki rozwoju z wymienionych poniżej są według Pani/Pana najważniejsze

L.P.	Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi
1.	Poprawa infrastruktury drogowej	48,18%
2.	Rozwój infrastruktury turystycznej	27,27%
3.	Sprawne urzędy	21,81%
4.	Promocja kultury regionalnej	29,09%
5.	Poprawa bazy sportowo – rekreacyjnej	13,64%
6.	Wspieranie przedsiębiorczości	49,09%
7.	Wspieranie działalności usługowej	35,45%
8.	Stworzenie bazy przetwórstwa płodów rolnych	48,18%
9.	Modernizacja infrastruktury komunalnej w celu dostarczania odbiory lepszej jakości wody	15,45%

Najważniejszym kierunkiem rozwoju w Gminie Chłopice według ankietowanych jest wspieranie przedsiębiorczości 49,09%. Na drugim miejscu jest ex aequo poprawa infrastruktury drogowej i stworzenie bazy przetwórstwa płodów rolnych wskazana po 48,18%. Na następnym miejscu znajduje się wspieranie działalności usługowej 35,45%, a w dalszej kolejności :

- promocja kultury regionalnej – 29,09%
- rozwój infrastruktury turystycznej 27,27%
- sprawne urzędy 21,81%
- modernizacja infrastruktury komunalnej lepsza woda 15,45%
- poprawa bazy sportowo rekreacyjnej 13,64%.

Pytanie nr 8 - Czy według Pani/Pana w Gminie Chłopice istnieje dotąd niewykorzystany potencjał. Proszę krótko opisać rodzaj potencjału, jego dotychczasowe wykorzystanie oraz propozycję jego wykorzystania

L.p.	Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi
1.	Przetwórstwo rolne	4,54%
2.	Drobny handel	0,90%
3.	Turystyka	1,82%
4.	Ośrodki promocji na.(zagroda pszczelarska)	0,90%
5.	Zatrudnienie bezrobotnych	0,90%
6.	Pomoc w szukaniu miejsc pracy	1,82%
7.	Zwiększenie wydatków na sport	0,90%
8,	Promocja sportu	1,82%
9.	Utworzenie spółdzielni socjalnych	1,82%
10.	Pomoc niepełnosprawnym, emerytom	0,90%
11.	Utworzenie farm wiatrowych	0,90%
12.	Potencjał ludzki	1,82%
13.	Darmowy internet	0,90%
14.	Walory przyrodnicze	1,82%
15.	Wysoka jakość gruntów	0,90%

Ankietowani widzą największy niewykorzystany potencjał gminy w przetwórstwie rolnym 4,54%. W dalszej kolejności pojedyncze osoby wskazały na ww. potencjalne niewykorzystane możliwości.

Pytanie nr 9 - Proszę wskazać kluczowy element, z którego Gmina może być dumna:

L.p.	Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi
1.	Szkoły	11,82%
2.	Boiska sportowe, orliki , place zabaw	7,28%
3.	Służba zdrowia	3,65%
4.	Infrastruktura komunalna : woda, kanalizacja	22,72%
5.	Bezpieczeństwo mieszkańców	0,90%
6.	Środowisko naturalne	2,73%
7.	Zabytki, historia naszych ziem	1,80%
8.	Świetlice	2,73%
9.	Kultywowanie tradycji	0,90%
10.	Placówki kulturowe	1,80%
11.	Stowarzyszenia	0,90%
12.	Kaplice cmentarne	0,90%
13.	Walory krajobrazowe	0,90%

Elementem, z którego mieszkańcy naszej gminy są najbardziej dumni jest pełna infrastruktura komunalna odnośnie zaopatrzenia mieszkańców w wodę i odbiór ścieków 22,72%. Na drugim miejscu znalazły się szkoły 11,82%. Trzecią pozycję zajęły boiska sportowe i place zabaw.

4. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jednym z podstawowych narzędzi planowania strategicznego. Prowadzi ona do zdefiniowania mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń danej jednostki. Przez mocne i słabe strony należy rozumieć wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym i negatywnym wpływie na sytuację w gminie. Szanse i zagrożenia to zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym i negatywnym wpływie na realizację założonych celów. Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami pozwala na określenie kierunków rozwoju i strategii jednostki terytorialnej.
Analiza SWOT została opracowana na podstawie: zdiagnozowanej w pierwszej części Strategii sytuacji społeczno – gospodarczej gminy Chłopice, wyników ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy oraz osób przebywających na terenie naszej gminy oraz na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Analiza SWOT została przeprowadzona w podziale na cztery strategiczne strefy:

1. Gospodarczą,
2. Infrastruktury technicznej,
3. Środowiska naturalnego,
4. Społeczną

4.1. Strefa gospodarcza

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Dobra jakość gleb • Możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego • Doświadczenie w produkcji rolnej • Duże zasoby siły roboczej • Przychylność władz do istniejącej i powstającej przedsiębiorczości • Niskie koszty prowadzenia przedsiębiorstw • Działające stowarzyszenia promujące rozwój Gminy Chłopice	• Mała ilość przedsiębiorstw na terenie gminy • Słaba kondycja finansowa małych przedsiębiorstw • Duża ilość terenów, które ze względu na wysoką klasę gruntów i rozdrobnienie nie mogą zostać wykorzystane w działalności gospodarczej • Brak kapitału lokalnego na rozwój przedsiębiorczości • Brak bazy turystycznej • Brak planu zagospodarowania przestrzennego gminy • Rozproszenie podaży produktów rolnych wynikające z małej skali produkcji towarowej • Ograniczony rynek zbytu na surowce rolne z terenu gminy • Wysokie koszty produkcji rolnej • Rozdrobnienie gospodarstw rolnych • Brak gospodarstw agroturystycznych • Brak zakładów przetwórczych i organizacji zbytu • Potrzeba przeprowadzenia we wszystkich miejscowościach gminy scaleń gruntów
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Możliwość tworzenia alternatywnych pozarolniczych form działalności np. agroturystyki • Rosnące zainteresowanie produktami ekologicznymi • Scalanie gruntów • Możliwość wypromowania produktu lokalnego • Rosnący popyt na agroturystykę i turystykę weekendową • Rozwój przetwórstwa rolnego i warzywnego • Możliwość prowadzenia działalności gosp. z zakresu rozwoju energii odnawialnej m.in. elektrowni wiatrowych, wykorzystanie, energii słonecznej, upraw roślin energetycznych.	• Niestabilna i skomplikowana polityka finansowa • Brak zainteresowania dużego kapitału inwestycjami w gminie • Niska opłacalność produkcji rolniczej • Wysokie koszty produkcji rolnej wpływające na rentowność gospodarstw • Wysokie koszty kredytów • Konieczność posiadania przez przedsiębiorców środków własnych przy realizacji wszelakich projektów pomocowych • Emigracja i migracja ludzi młodych i wykształconych (brak motywacji do pozostania na wsi) • Niestabilne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej • Wysokie koszty stworzenia i utrzymania nowych miejsc pracy • Wysokie wymagania jakościowe narzucone przez unijne dyrektywy • Zmienność prawa

4.2. Strefa infrastruktury technicznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Pełne zwodociągowanie gminy • Dostęp do sieci kanalizacyjnej i gazyfikacyjnej na terenie całej gminy • Wystarczająca sieć dróg gminnych • Uporządkowana gospodarka odpadami • Dostęp do telefonii komórkowej i stacjonarnej • Dobry stan infrastruktury sportowej (boiska sportowe, ORLIK) • Dobrze rozwinięta sieć placówek szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego – łatwy dostęp do edukacji • Ogólnie dobry stan budynków i wyposażenia szkół • Dobrze rozwinięta sieć gminnych bibliotek • Prorozwojowa polityka gminy	• Zły stan techniczny dróg • Brak infrastruktury drogowej • Mały budżet gminy na inwestycje w infrastrukturę • Potrzeba modernizacji oczyszczalni ścieków w Chłopicach • Potrzeba podłączenia studni głębinowych w celu zwiększenia zasobów wodnych • Brak infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Dobre warunki do rozwoju energetyki wiatrowej w obrębach miejscowości Łowce, Lutków, Zamiechów, Dobkowice • Możliwość wykorzystania środków UE i budżetu państwa na budowę infrastruktury technicznej • Pojawienie się nowych technologii w zakresie wykorzystania energii słonecznej poprzez wprowadzanie paneli słonecznych i ogniw fotowoltaicznych	• Wysokie koszty inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej • Niewystarczające nakłady na remonty i modernizację dróg • Duża konkurencja w aplikowaniu o zewnętrzne środki pomocowe • Niewystarczające nakłady na remonty i modernizację dróg

4.3. Strefa środowiska naturalnego

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Stosunkowo dobrze zachowane i środowisko naturalne • Brak zakładów przemysłowych • Zasoby czystej wody • Zadbane tereny, dobrze utrzymane gospodarstwa • Wysoka klasa gruntów uprawnych • Objęcie siecią kanalizacyjną całej gminy • Poprawna realizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie • Realizacja programu usuwania azbestu	• Słaba regulacja potoków i rowów melioracyjnych należących do skarbu państwa • Duża ilość przydomowych kotłowni na węgiel • Niski poziom świadomości ekologicznej szczególnie wśród osób starszych • Brak kąpieliska • Mało zróżnicowane tereny krajobrazowo • Brak dużych kompleksów leśnych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Możliwość promowania gminy jako miejsca czystego ekologicznie	• Zbyt małe środki w budżecie gminy na ekologię

• Możliwość pozyskania funduszy na działania związane z ochroną środowiska • Wzrastająca świadomość ekologiczna społeczeństwa	• Brak wystarczających zabezpieczeń na potoku Łęg Rokietnicki

4.4. Strefa Społeczna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Dobre warunki do zamieszkania • Bardzo dobry dostęp do szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego • Dostęp do podstawowej opieki medycznej • Rozwinięta infrastruktura społeczno – kulturalna świetlice, biblioteki • Wykwalifikowana kadra pracowników pomocy społecznej • Zapewnienie dzieciom uczęszczającym do szkół ciepłego posiłku • Świadczenie usług opiekuńczych dla osób wymagających opieki • Wzrastająca liczba ludności • Korzystna struktura wiekowa mieszkańców gminy • Prężna działalność Stowarzyszeń i kół gospodyń wiejskich, klubów sportowych, OSP • Dostęp do internetu • Organizacja imprez sportowo – kulturalnych z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury sportowej • Wysoki poziom bezpieczeństwa	• Bezrobocie • Emigracja młodych wykształconych ludzi • Brak alternatywy dla ludzi utrzymujących się z rolnictwa • Niskie dochody mieszkańców • Mała aktywność społeczna i zawodowa • Występowanie patologii społecznych, alkoholizmu, narkomani • Ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Bliskość ośrodków kształcenia zawodowego • Dostępność zewnętrznych środków na doskonalenie lokalnych zasobów ludzkich oraz przystosowanie ich do aktualnych wymogów rynku pracy • Wzmacnianie więzi wśród społeczności lokalnych • Możliwość ograniczenia patologii społecznych poprzez systematyczny rozwój usług kulturalnych i sportowych	• Ograniczone środki budżetu gminy na dofinansowanie usług kulturowych • Brak programów pomocowych dla małych gospodarstw rolnych • Ubożenie społeczeństwa • Odpływ młodych ludzi ze wsi • Obarczenie samorządu lokalnego zadaniami bez przekazywania odpowiednich środków na ich realizację

GŁÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE WSKAZANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW GMINY CHŁOPICE :

- Brak miejsc pracy
- Emigracja młodych
- Brak zakładów przetwórczych, rynku zbytu i organizacji zbytu

- Brak wsparcia dla przedsiębiorczości
- Brak bazy turystyczno - rekreacyjnej, wypoczynkowej
- Rozdrobnienie gospodarstw rolnych
- Zła jakość dróg
- Brak infrastruktury drogowej

5. MISJA GMINY CHŁOPICE

MISJA GMINY CHŁOPICE
Zrównoważony rozwój całej gminy poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, wykorzystanie zasobów do wytwarzania energii odnawialnej, stworzenie bazy turystyczno- rekreacyjnej, poprawa jakości dróg i infrastruktury drogowej.

6. WIZJA GMINY CHŁOPICE

WIZJA GMINY CHŁOPICE
Gmina Chłopice – to niezanieczyszczony region, przyjazny do zamieszkania z prężnie rozwijającą się ekologiczną gospodarką z wykorzystaniem zasobów energii odnawialnej przy jednoczesnej poprawie warunków i jakości życia mieszkańców.

7. PLAN STRATEGICZNY DLA GMINY CHŁOPICE NA LATA 2016 – 2022

Poprzez zdiagnozowanie sytuacji społeczno – gospodarczej gminy Chłopice, wyniki przeprowadzonej ankiety, oraz przeprowadzoną analizę SWOT możemy wyznaczyć strategiczne obszary które wpłyną na przyszły gospodarczy i społeczny rozwój Gminy. Do każdego celu strategicznego przypisane są cele operacyjne, a w ich ramach zostaną określone konkretne zadania które będą realizowane na terenie Gminy.
W ramach wyznaczonych czterech obszarów strategicznych zostały sformułowane cele strategiczne, cele operacyjne oraz zadania.

OBSZAR – INFRASTRUKTURA TECHNICZNA		
CEL STRATEGICZNY **1.** Poprawa stanu i dostępności do infrastruktury technicznej w gminie	**CEL OPERACYJNY**	**ZADANIA**
	1. Poprawa stanu technicznego dróg, podniesienie bezpieczeństwa ruchu drogowego	• budowa, przebudowa,remont i modernizacja sieci drogowej • budowa, modernizacja, remont, przebudowa dróg dojazdowych do pól
	2. Rozbudowa infrastruktury około drogowej	• budowa chodników, przejść dla pieszych, parkingów • modernizacja oznakowania dróg gminnych zgodnie z zatwierdzoną organizacją ruchu drogowego • budowa, modernizacja, remont oświetlenia drogowego
	3. Inwestycje z zakresu gospodarki wodno - ściekowej	• budowa, rozbudowa, modernizacja, przebudowa oczyszczalni ścieków w Chłopicach • rozbudowa, przebudowa, modernizacja stacji uzdatniania wody • budowa, przebudowa sieci kanalizacyjnej i wodnej, uzbrajanie terenów • podłączenie do sieci wodnej nowych studni głębinowych • budowa kanalizacji deszczowej • zagospodarowanie osadów ściekowych • remont, przebudowa, modernizacja eksploatowanych studni głębinowych
	4. Wykorzystanie odnawialnych źródeł w produkcji energii w gminie	• promocja wśród mieszkańców korzystania z odnawialnych źródeł energii • budowa kotłowni do spalania, zrębków drzewnych, biomasy • montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych • montaż pomp cieplnych • budowa farm wiatrowych
	5. Budowa sieci teleinformatycznej	• tworzenie warunków do budowy i rozbudowy sieci informatycznych • zwiększenie liczby osób korzystających z dostępu do sieci informatycznych • podniesienie jakości usług publicznych oraz zwiększenie dostępności zasobów informacyjnych administracji w formie elektronicznej.

	6. Poprawa warunków funkcjonowania obiektów gminnych	• budowa szkoły podstawowej w Chłopicach • budowa Sal gimnastycznych i hal sportowych • systematyczna modernizacja i rozbudowa placówek dydaktycznych • budowa, modernizacja, rozbudowa i doposażanie obiektów sportowych • remont, modernizacja i poprawa wyposażenia budynków świetlic wiejskich • budowa, rozbudowa placówek przedszkolnych • budowa, modernizacja, remont placów zabaw • budowa siłowni na świeżym powietrzu • rewitalizacja parku w Chłopicach • zagospodarowanie mienia komunalnego • budowa kaplic cmentarnych
	7. Nieskażone środowisko atutem Gminy Chłopice	• modernizacja kotłowni gazowych na obiektach gminnych i prywatnych • realizacja programu usuwania azbestu na terenie gm. Chłopice • realizacja zadań związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gm. Chłopice • realizacja zadań związanych z gospodarką niskoemisyjną
	8. Ład przestrzenny w gminie Chłopice	• nowe opracowanie zagospodarowania przestrzennego naszej gminy

OBSZAR - ROLNICTWO		
Cel strategiczny II. Wzrost dochodów rolników w gminie	**1.** Wspieranie działań prowadzących do poprawy wydajności i jakości produkcji rolnej	• organizowanie bezpłatnych specjalistycznych szkoleń dla rolników • promowanie stosowania nowych technik w produkcji rolniczej • scalanie gruntów rolnych • wspieranie grup producenckich • promowanie ekologicznej produkcji rolniczej
	2. Rozwój gospodarstw ekologicznych	• szkolenia pozwalające poszerzyć i zdobyć wiedzę na temat prowadzenia gospodarstw ekologicznych • promowanie stosowania ekologicznych technik produkcji rolnej
	3. Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej	• kampania informacyjna wśród rolników na temat możliwości pozyskania środków finansowych na różnicowanie działalności rolniczej • szkolenia dla rolników z zakresu podejmowania dodatkowej działalności • doradztwo w zakresie zmiany zawodu • bezpłatne doradztwo prawne w gminie • promocja produktu lokalnego

OBSZAR – PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ		
Cel strategiczny III. Przyjazny klimat dla rozwoju nowoczesnej przedsiębiorczości	**1.** Wspieranie powstawania nowych oraz kreowanie sprzyjających warunków dla rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych	• stworzenie bazy danych o przedsiębiorcach • partycypacja w działaniach na rzecz bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą • budowanie wsparcia dla przedsiębiorców
	2. Wsparcie dla tworzenia spółdzielni socjalnych i przedsiębiorstw społecznych	• informowanie mieszkańców o możliwościach założenia spółdzielni socjalnych • szkolenia dla osób zakładających spółdzielnie • promocja spółdzielni jako formy prow. dział. gospodarczej

	3. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy	• przygotowanie terenów pod inwestycje poprzez wykup, scalanie gruntów lub zamianę gruntów • promocja oferty inwestycyjnej gminy • opracowanie i wdrażanie planu zagospodarowania przestrzennego zgodnego z kierunkami rozwoju gminy

OBSZAR – OŚWIATA I KULTURA		
IV. Cel Strategiczny Poprawa jakości infrastruktury kulturalno – oświatowej poprzez krzewienie działań zmierzających do rozwoju kultury	**1.** Rozwój infrastruktury oświatowo kulturalnej	• budowa, modernizacja rozbudowa i doposażenie obiektów sportowych • modernizacja i poprawa wyposażenia budynków ośrodków kultury • inicjowanie międzygminnej i międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju kultury • modernizacja placówek oświatowych, dydaktycznych np. (sale gimnastyczne, przyszkolne boiska)
	2. Wyrównanie szans kształcenia oraz tworzenie warunków rozwoju dla lokalnej społeczności	• zachęcanie dzieci i młodzieży do udziału w życiu społecznym • rozszerzenie pozalekcyjnej oferty zajęć dla dzieci i młodzieży • współpraca z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami w celu zdobycia środków na sfinansowanie różnego rodzaju przedsięwzięć związanych z edukacją dzieci • i młodzieży
	3. Dostęp do kultury sposobem spędzenia wolnego czasu	• organizacja imprez kulturalno – oświatowych • poszerzenie oferty kulturalnej świetlic • stworzenie oferty dla spędzenia wolnego czasu
	4. Ochrona zabytków i dziedzictwa narodowego	• pomoc w ratowaniu lokalnych zabytków

8. FINANSOWANIE STRATEGII

Podstawowym źródłem finansowania części działań zaplanowanych w Strategii są środki pochodzące z budżetu gminy Chłopice. W miarę możliwości posiadanych własnych środków na zapewnienie wkładu własnego w większości wykazanych zadań zamierzamy skorzystać ze środków zewnętrznych.

Przewidujemy pozyskanie środków finansowych z następujących źródeł:

- z budżetu państwa
- z programów pomocowych Unii Europejskiej
- z programów Rządu RP
- z Fundacji Zagranicznych
- z instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych
- z polskich fundacji i organizacji
- z rządowych programów wspierających integrację europejską
- od inwestorów lokalnych, krajowych i zagranicznych
- z wkładu prywatnego
- z innych źródeł.

Strategia zakłada, iż na dochody budżetu składać się będą:

- dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień
- subwencja ogólna (część oświatowa)
- dochody własne, do których zalicza się:
- podatki i opłaty lokalne,
- udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa,
- dochody z majątku gminy,
- odsetki od środków na rachunkach bankowych,
- pozostałe dochody

Ponadto Gmina Chłopice zamierza - jak czyni to do chwili obecnej tak i w przyszłości ubiegać się o dofinansowanie zadań z zakresu rynku pracy gdzie zatrudnione osoby przy Gminnym Zarządzie Gospodarki Komunalnej w Chłopicach pracują na rzecz poprawy wyglądu i estetyki Gminy. Jesteśmy świadomi tego, iż bez pozyskania zewnętrznych środków nie jesteśmy sami za wiele zrobić. Liczymy również i na to, iż w przyszłości na terenie naszej Gminy pojawią się nowi zewnętrzni inwestorzy, co z kolei jest szansą na jeszcze szybszy rozwój oraz zwiększenie dochodów gminy z tytułu podatków i opłat lokalnych.

Umiejętne wykorzystanie lokalnych zasobów, trafne aplikowanie o środki zewnętrzne z pewnością przyśpieszy realizację założeń Strategii co przyśpieszy zarówno społeczny, jak i gospodarczy rozwój Gminy Chłopice.

9. PROGRAMY OPERACYJNE

Główne priorytety rozwoju oraz cele strategiczne Gminy Chłopice są spójne z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i powiatowym. Podczas prac nad strategią uwzględniono zapisy następujących dokumentów:

- ✓ EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- ✓ Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- ✓ Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,
- ✓ Strategia Rozwoju Polska Wschodniej 2020,
- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020,
- ✓ Strategia Rozwoju Powiatu Jarosławskiego w latach 2008 – 2015

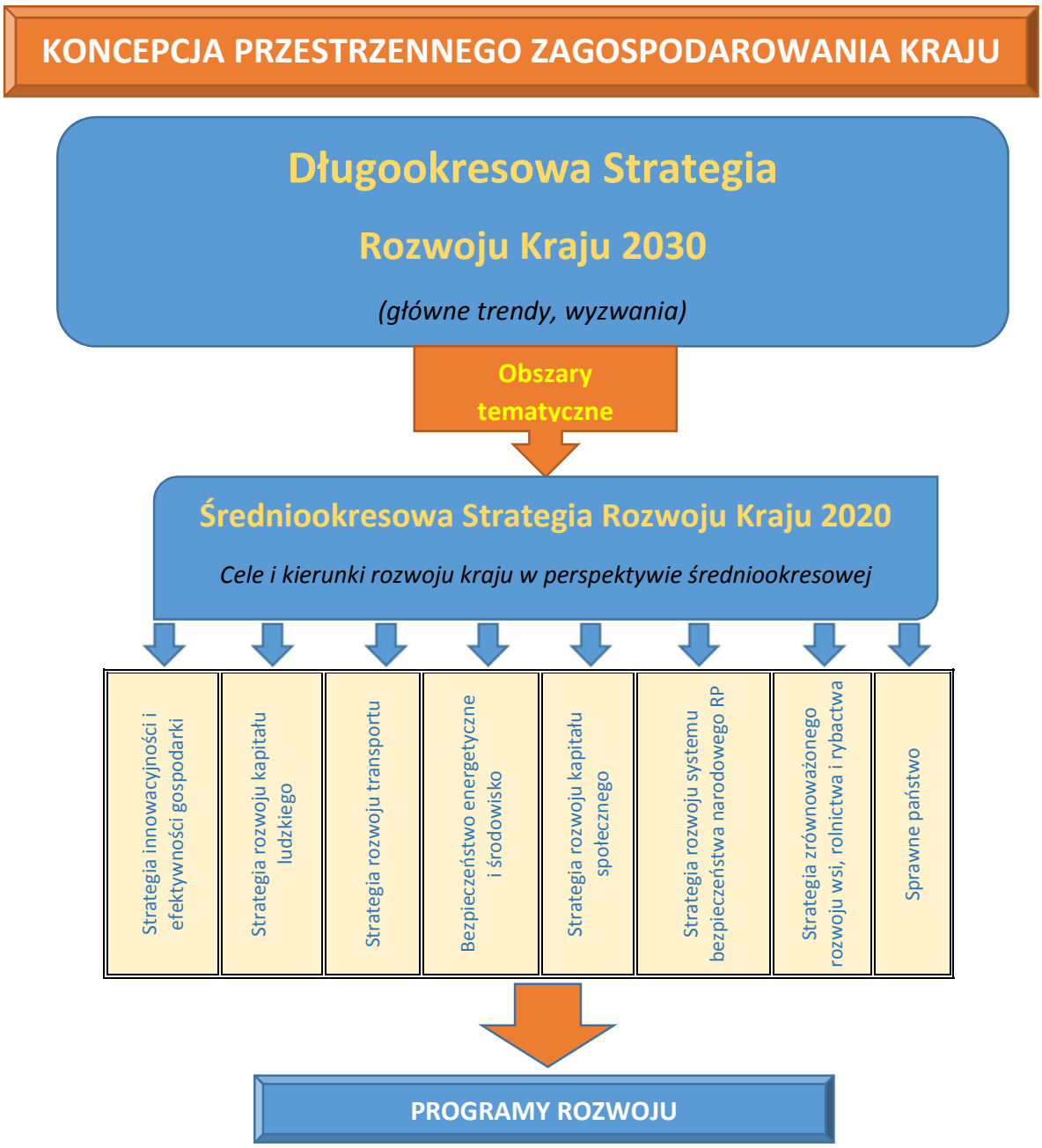
Warunkiem prawidłowej realizacji opracowanej Strategii jest powiązanie jej ze Strategią Rozwoju Kraju na lata 2012 – 2020, tj. najważniejszym dokumentem dotyczącym rozwoju społeczno – gospodarczego Polski. Opracowany dokument zawiera podobne priorytety, w związku z czym Gmina będzie mogła skorzystać ze wsparcia finansowego w ramach programów krajowych oraz programów finansowych z funduszy Unii Europejskiej.

Celem strategicznym i głównym Strategii Kraju staje się wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawa jakości życia ludzi.

Priorytetami strategicznymi Strategii Rozwoju Kraju na lata 2012 – 2020 jest :

- zapewnienie środków na działania rozwojowe
- konkurencyjna gospodarka
- zapewnienie innowacyjności gospodarki
- spójność społeczna i terytorialna

Zawarte w strategii Rozwoju Gminy Chłopice zadania na lata 2016 – 2022 także pośrednio nawiązują do długoterminowej koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju do 2030 roku.

Zawarte w opracowywanej Strategii Rozwoju Gminy Chłopice zadania spójne są także z celami Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego opracowanej na lata 2013 – 2020. tj.

- gospodarką regionu,
- infrastrukturą techniczną,
- obszarami wiejskimi i rolnictwem,
- ochroną środowiska,
- kapitałem społecznym,
- współpracą międzynarodową,
- ochroną zdrowia,
- zabezpieczeniem społecznym

10. MOŻLIWOŚCI ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA WYZNACZONYCH CELÓW STRATEGICZNYCH DLA CELÓW STRATEGII GMINY CHŁOPICE

Poniższa tabela przedstawia główne założenia dokumentów strategicznych o szerszym zasięgu, z którymi Strategia Rozwoju Gminy Chłopice na lata 2015 – 2020 pozostaje całkowicie komplementarna.

Tab. 55. MOŻLIWOŚCI ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA WYZNACZONYCH CELÓW STRATEGICZNYCH DLA STRAEGII ROZWOJU GMINY CHŁOPICE

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	ROLNICTWO	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	OŚWIATA I KULTURA
Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 Priorytet I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka Priorytet II – CYFROWE PODKARPACKIE Priorytet III – CZYSTA ENERGIA. Priorytet V – INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA Priorytet. VI – SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Priorytet. VIII – INTEGRACJA SPOŁECZNA **Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020** Priorytet I. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu Priorytet II. E-Administracja i otwarty rząd Priorytet III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa **Program operacyjny Polska wschodnia 2014-2020** Priorytet I. INNOWACYJNA POLSKA WSCHODNIA	**Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020** Priorytet II. Konkurencyjność . Priorytet III. Łańcuch żywieniowy. Priorytet IV. Ochrona ekosystemów. Priorytet V. Efektywne gospodarowanie zasobami naturalnymi Priorytet VI. Włączenie społeczne i rozwój gospodarczy **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko** Priorytet I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki Priorytet II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu Priorytet III. Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej Priorytet IV. Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej Priorytet V. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	**Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, 2014 – 2020** Priorytet I. WSPARCIE PROWADZENIA PRAC B+R PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWA ORAZ KONSORCJA NAUKOWO-PRZEMYSŁOWE Priorytet III. WSPARCIE OTOCZENIA I POTENCJAŁU INNOWACYJNYCH PRZEDSIĘBIORSTW Priorytet IV: ZWIĘKSZENIE POTENCJAŁU NAUKOWO-BADAWCZEGO	**Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020** Priorytet II. EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI Priorytet IV. INNOWACJE SPOŁECZNE I WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA **Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020** Priorytet IX. – JAKOŚĆ EDUKACJI I KOMPETENCJI W REGIONIE

Priorytet II . PRZEDSIĘBIORCZA POLSKA WSCHODNIA Priorytet III NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020** Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.	Priorytet VI: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego **Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020** Priorytet. IV – OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO		

11. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

Realizacją zawartych w Strategii Gminy Chłopice postanowień zajmą się pracownicy Urzędu Gminy, którzy to będą realizować projekty inwestycyjne określone w programie. Aby Strategia Gminy Chłopice osiągnęła zakładane efekty osoby zajmujące się jej wdrażaniem powinny :

- czuwać nad tym, aby założenia Strategii były sukcesywnie wdrażane
- na bieżąco monitorować jej wdrażanie
- zgłaszać pomysły, uwagi i propozycje zmian
- aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych celów
- pobudzać inicjatywy społeczne, gospodarcze, kulturalne
- czuwać nad możliwością pozyskania środków zewnętrznych na realizację założeń Strategii ze źródeł budżetowych, pozabudżetowych krajowych i z Unii Europejskiej

Efekty realizacji Strategii Rozwoju Gminy Chłopice uzależnione są od stopnia zaangażowania władz Gminy, podmiotów gospodarczych, grup społecznych, wszystkich mieszkańców.

12. MONITORING REALIZACJI STRATEGIĄ

Monitoring realizacji strategii także spocznie w większości na pracownikach Gminy Chłopice. Pracownicy mają bezpośredni dostęp do wszystkich niezbędnych danych dotyczących kontrolowania zmian wskaźników osiągnięć określonych w Strategii. Powyższy dokument został opracowany z szerokim udziałem społeczeństwa, które wykreowało w złożonych ankietach do realizacji zadania. Aby Strategia przyniosła zaplanowane efekty musi być systematycznie monitorowana. Systematyczna kontrola umożliwia bowiem wczesne wykrycie ewentualnych nieprawidłowości występujących przy założonych celów. Realizacja Strategii należy do władz samorządowych gminy, a w szczególności do Wójta Gminy. Wójt Gminy jest kluczową postacią w procesie monitoringu, do niego należy bezpośredni nadzór nad jej wdrożeniem.

13. PODSUMOWANIE

Strategia Rozwoju Gminy Chłopice nie jest przepisem na polepszenie się sytuacji gospodarczej i społecznej Gminy, ale stanowi wykaz celów, zadań i działań, których realizacja powinna pozytywnie na tą sytuację wpływać.

Największym sukcesem Strategii Rozwoju Gminy Chłopice będzie sukcesywne wdrażanie jej w życie. Ważne jest też, aby stworzony dokument był narzędziem służącym do celowego, wieloletniego oddziaływania władz samorządowych na rozwój gminy jako całości.